

Coropædia, sive de moribus et uita Virginum sacrarum, libellus planè elegans, ac saluberrimis præceptis refertus

<https://hdl.handle.net/1874/423317>

5

Coropædia, si-

VE DE MORIBVS ET
uita Virginum sacrarum, libellus
planè elegans, ac saluberrí-
mis præceptis refer-
tus:

GASPARO STIBLI-
no autore,

EIVSDEM, DE EVDAE-
monensium Republica Com-
mentariolus,

BASILEAE, PER IOAN-
nem Oporinum.

ALPHABETICAL

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

FROM ITS INSTITUTION

TO THE PRESENT TIME

BY JOHN DE LA BECHE

ESQ.

OF THE SOCIETY

AND

OF THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

FROM ITS INSTITUTION

TO THE PRESENT TIME

BY JOHN DE LA BECHE

ESQ.

NOBILISSIMAE AC
REVERENDAE DOMINAE
D. SCHOLASTICAE à Falken-
stein, Abbatissae laudatissimi MAZO-
NIS monasterij, sua Domina, &c.
GASPARVS STI-
blinus s.

EATI mihi ui-
dētur, SHO-
LASTICA,
singulare uir-
ginum decus,
quibus acce-
ptum beneficium cum foenore
rependendi facultas data est:
infaelices uerò, qui bene de se
meritis nullā prorsus gratiam
referre possūt. Quare cum su-
binde mecū repeterem, quan-
tum

Epistola

tum tua benignitas in me nihil
tale promeritum contulisset, ni-
hil' que in hisce humilime fortu-
næ angustijs occurreret, quod
tua amplitudine dignum iudi-
carem : decreui saltem aliquo
chartaceo munusculo uolunta-
tis meæ propensionem, animi-
que studiū testificari: siquidem
tantis tuis meritis erga me, par-
uitas mea respondere non pos-
sit. Cū autē circumspecta-
rem, quoniam argumento pe-
ctoris mei significationem da-
rem: commodū in mentem
uenit, de uirginibus ac earum
uita & studijs, aliquid scribere:
quod T. dignitati non iniucun-
dum fore, certò sciebam. Et si
uerò humi non repat inuiolata
tua

Nuncupatoria.

tua pudicitia, nec egeat meis
traditiunculis integritas tua,
quæ sublimè uolàs arduū petit
æthera, supremumq; consum-
mata uirtutis atq; uictricis pal-
mæ fastigium affectat: eiusdem
tamen uitæ affectatricibus puel-
lis (ut spero) non erit infrugi-
ferus, nec ingratus libellus, si
tua sub tutela auspicio que tuo
foràs prodierit: neque etiã pau-
lo cõmendatior, si tua autorita-
te defensus fuerit. Hasce igitur
ingenioli mei primitias ad ma-
gnificos T. sublimitatis pena-
tes misi, testes grati, necdum
tantorum beneficiorum obli-
ti animi: quas obsecro serena
fronte, hilarí que uultu accipi-
at T. benignitas, me' que con-
fouere

Epistola

fouere pergat, donec aliquid ingenio perfectius, industria elaboratius, tuâque pietate dignius elucubrem, tuoque nomini consecrem. Noli autem mirari, Generosa uirago, me maiorem libelli partem occupare nuthesijs, hortationibus, parænesibus: parciorem uero in didacterijs esse. Loci enim quos tracto, alioqui triti ac noti sunt quotidianis ecclesiastarum concionibus. Deinde non leue momentum ad pietatis officia capescenda habere uidebatur, eiusmodi stimulos ac calcaria ad preces, ieiunia, frugalitatem, castitatem amplectendâ uirgunculis subdere: à mundi delicijs, uoluptate turpi, desidia, cupiditatibus,

Nuncupatoria.

ditatibus, aliquanto liberiore
dicendi genere deterrere: item
aduersus carnem, diaboli im-
posturas, mundum, tentatio-
nes que concitatore & horta-
tionibus congruo sermone ar-
mare. Quanquam id opellæ
quod ad uestri collegij alum-
nas attinet, planè necessarium
non fuerit: quum meus com-
pater D. IACOBVS BRE-
NZIVS, ecclesiæ uestræ antistes,
uir multa uariâ que doctrina
præditus, uitæ sanctimonia spe-
ctatus, simplex & cãdidus, de-
niq; mira quadam dicendi sua-
uitate amabilis, de his rebus in
suis concionibus ad plebem,
quibus & Vestales uos intere-
stis, examussim & enucleatè dis-
ferat:

Epistola

serati in cuius lingua, mihi flexanima illa Suadela sefsitare uideatur. Cæterum cum hoc apographum uirginum uitæ & studiorum describerẽ, uestrum monasterium, ueluti archetypum & exemplar quoddam beati cœnobij, ob oculos posui. Ea enim apud uos est pietas, animorum coniunctio, religionis sinceritas, ac puritas: ea charitas, & erga pauperes beneficentia, in honestis que exercitijs assiduitas: ut Solon quispiam, aut si quis hoc sanctior est, uestram rempublicam composuisse uideatur. Abest luxus, impudicitia etiam suspicio, inuidia, superbia: uigēt omnium uirtutum exercitia, uiget uerus numinis

Nuncupatoria.

numinis cultus: procul ab actæ
superstitiones, præstigiæ & im-
posturæ: corporis ornatus de-
corus, non monstrosus, qua-
lis ex uirgine laruale simula-
chrum facere solet. mensa mun-
da, frugalis, & hilaris: nullis le-
gibus de ciborum delectu, de
peculiaribus quibusdã ritibus,
&c. estis astrictæ: sed libero a-
nimo, summa alacritate, pecto-
re minimè simulato, sponso ue-
stro IESV CHRISTO uirgini-
tatem inuiolatam seruatis: qui
uestrum contubernium inco-
lume & saluũ tueri uelit perpe-
tuò, & te in primis Generosa
& magnanima SCHOLASTI-
CA: qua sospite, in tuto Ma-
zonis domus stabit. Sed de-
a 5 sino, &

Epistola.

sino, & me T. amplitudini e-
tiam atque etiam commendo.

Vale. Selestadij, Anno Do-
mini M D L V. Idibus
Februarij.

T. A.

obseruantis. & pla-
nè deditus,

Gasparus Stiblinus.

IOANNI OPORINO SVO,

amico in primis colendo, Ga-

spar Stiblinus S.

De te mitto, ornatissime
Oporine, libellum sacris
sive Vestalibus uirgini-
bus scriptū, ut tuam cen-

suram subeat, & arbitrio stetq; cadatq;
tuo: quem, si dignus uideatur, & operæ
precium duxeris, edere: sin minus, ab-
ycere, quò meretur, tibi liberum e-
sto. Neque enim iniquè feram iudici-
um tuum, etiam rigidius & asperius,
quod & PHILIPPVS MELAN-
CTHON, bonarum hoc seculo lite-
rarum Phoenix, & alij docti boniq;
semper plurimi fecerunt. Hieronymi
librorum copia non est, etsi (nisi fal-
lor) in Bibliotheca BEATI Rhenani
sint. mihi tamen ius eius nullum est:
nec uolui

Epistola.

nec uolui fatigare magistratum, Reipublicæ negotijs nunquam non occupatum, & interpellationes moleste ferentem. Ipse pro tua prudentia (si uideatur) aliquid supplementi uice adicias ex eodem Hieronymo, qui hoc argumentum non uno in loco tractat & agit, utpote nimius quoque uirginitatis admirator. Gregorius Nazianzenus etiam elegantissimum & eruditissimum de uirginitate carmen scripsit. Itaque, ut semel dicam, adde, deme, refeca, emenda, expunge, uel totum sub tartara mitte, ut animo tuo collibitum fuerit. Adiunxi huic de Eudæmonis republica Commentariolum, de quo item pro arbitrio statuas. Deus te incolumem seruet, ut perpetuo sumptu, industria, uigilijs, labore & studio,

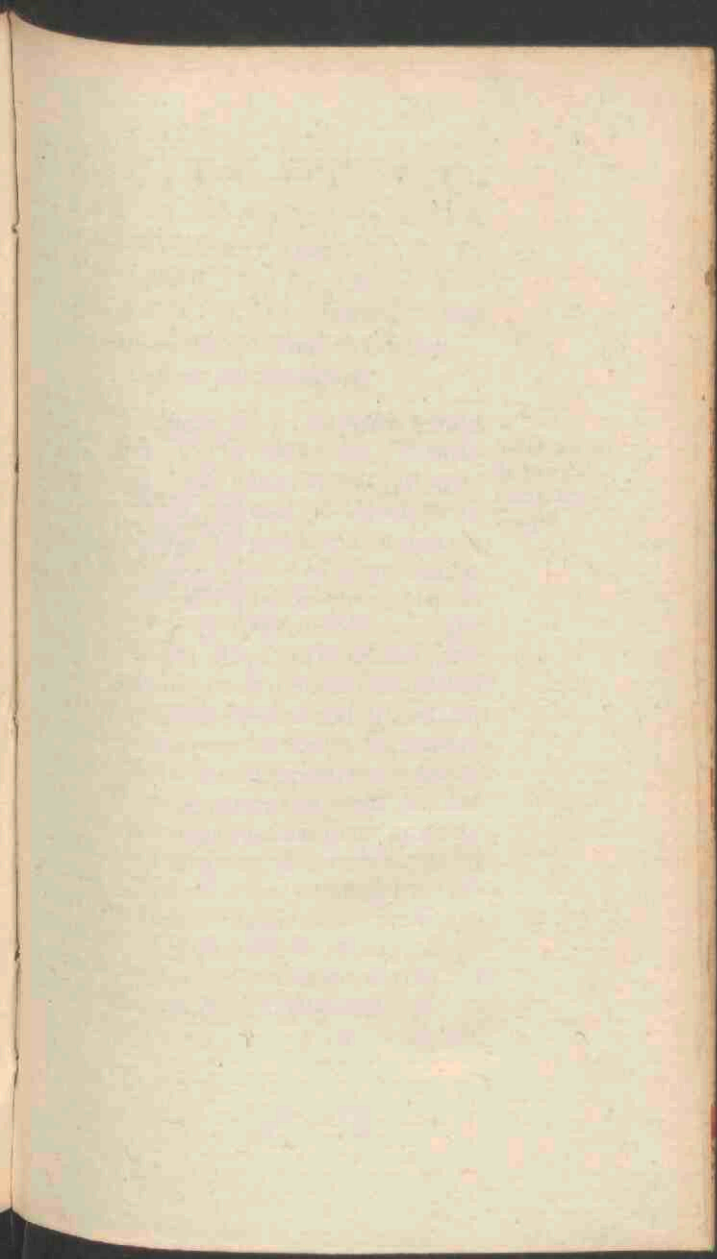
Epistola.

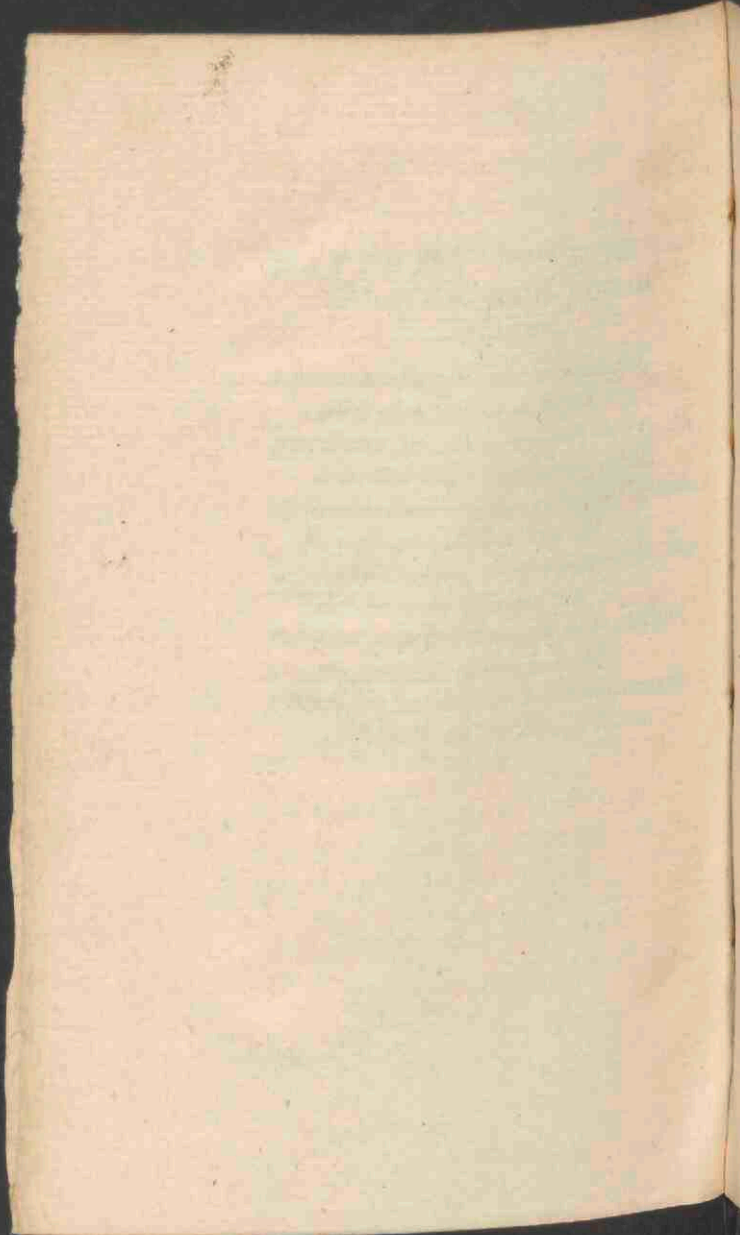
dio, Rempublicam literariam augeas
atque decores. Vale: Selesta-
dy, Idibus Februarij,

1555.

MATTHAEI T V N T H E L I I
Rheti dodecastichon in
Zoilum.

Vipereos morsus genuini auerte maligni,
Zoile: Vestali scripsimus ista pia.
Quae deuota Deo, caelesti ut flagret amore,
Aeternum seruet uirginemq; decus,
Ne terrenus amor diuinum extinguat amorem,
Ne ue in perniciem caro rebellis agat:
Gaudia sed Christus, Christus solatia, Christus
Solutus delicia, spesq; salusq; fiet.
Tabificas igitur fauces mox improbe claudas,
Atq; tua infelix ilia ruptus abi.
Rideo te, & leuibus trado tua crimina uentis:
Sat mihi, uirgineo complacuisse choro.

DE VITA ET MO-

RIBVS SACRARVM VIR-

ginum, ad nobilissimam & Reuerendiss. D. D.

SCHOLASTICAM A' FAL-

CKENSTEIN, Abbatissam multum lau-

dati Coenobij apud Masminster, Libellus:

Gaspáro Stibolino autore.

ARIAE priscis tempo-
ribus erant Christia-
nis uiuendi rationes,
multiplexq; ætatis a-
gendæ uia: omnes ta-
men ad unam metam
tendebant, uidelicet
immortalitatem, supe-

*Varia uiuen-
di genera ue-
teribus Chri-
stianis.*

rumq; consortia. Alij enim in solitaria loca
sele recipiebant, cursumq; uitæ cum paucis
socijs in humilibus cellulis transigebant. alij
abdicatis penitus mundi commercijs, in de-
serta uastasq; terras, aut speluncas secedebat:
soliq; inter bestias ac feras uiuentes, assidue
precibus, diuinoq; cultui uacabant. nonnul-
li collatis in unum pecunijs, contubernia eri-
gebant, facta fortunarum communitate: ijs-
dem etiam studijs, religione, ritu, precibus us-
tebantur. Quod faciebant, partim adoles-
cente Ecclesia, propter tyrannorum in Chri-
stianos sæuitiam, qui ferro, flamma, exilio, o-
mnisq;

b

2 GASPARI STIBLINI
mnisq; generis cruciatibus in Christi Eccle-
siae gremium accersitos extirpare conaban-
tur: partim iam corroborata, cum pij, cele-
stium rerum amore uicti, mundi, & rerum
terrenarum satietate capti, totos Deo se uo-
uebant, quò minore impedimento, & expen-
ditiores in pietatis studium incumbere-
nt. Quæ uitæ genera, tam uiri quàm mulieres
sectabantur, haud dubiè utrique continentis
ac castitatis amplissima præmia à Deo conse-
quuti. Priscæ tamen monasticæ uitæ seue-
ritatis nostra tempestate uix obscura uestigia
apparent: dum plerique huius uitæ cultores,
non pietatis, sed luxus explendi uentrisq; sa-
ginandi studio ducuntur. Olim in mona-
sterijs uirtutum exercitia, honestæ disciplinæ
industria uigebant: hodie impura morum
lues, uitia, luxus, omnia prophanant. Et quæ
contrubernia quondam eruditione & uirtu-
te claros uiros in orbem dabant: hodie præ-
ter Penelopes sponfos, nebulones, Alcino-
os que, neminem educant. Hinc tam gra-
ui inuidia pleraque Monasteria iam labo-
rant, omniumq; ferè odio digni habentur:
quòd monasticæ uitæ sectatores, à pristina se-
ueritate ac uitæ temperantia ad Epicuream
quandam luxuriam delapsi sint. Calamita-
tem autem cœnobiorum, aut monachorū,
in præsens non est animus, nec etiam huius
instituti, insectari, Virgines, qui Christo nu-
pserunt,

*Corruptus no-
stri temporis
monasterio-
rum status.*

C O R O P A E D I A .

pferūt, aut nubere uolunt, erudiam: earumq;
 uitam, mores, studia, cæterasq; rationes pro
 ingenioli modulo componam, ac formabo:
 non ideo, Reuerendis. ac Generosa Schola-
 stica, quòd T. Sublimitati meis tenuibus tra-
 ditiunculis, humiliq; parænesi opus esse arbi-
 trer: aut quia aliquid tuæ consummatæ pie-
 tati amplius hinc accessurum sperem, cuius
 iam pridem absolutū specimen edis: sed hoc
 pacto uitæ uestre institutū alijs probius com-
 mendari, meiq; animi uoluntatem erga T.
 Sublimitatem, utcunq; declarari posse confi-
 debam. Per summa autem rerum capita i-
 turus, compendio studebo. Quare nemo mi-
 retur, me plurima omittere, quæ huc commo-
 de afferri potuissent, si grandius uolumē mo-
 liri in animo fuisset. Volo igitur uirginē nō
 solum à uirili contactu, sed etiam ab impudi-
 cioribus affectibus, ab omni spurca cogita-
 tione abhorrere: hoc est, animo & corpore
 puram cãdidamq; esse: quam in primis com-
 mendabit morum simplicitas. Nihil enim o-
 diosius in puella liberali, uafritie, astutoq; &
 sagaci ingenio: ex quibus notas animi subdo-
 li, inconstantis, Proteoq; magis uarij depre-
 hendas. Abalienant bonos uiros puellæ mo-
 res nimio subtiles, loquax tacitè indoles: pu-
 dentem animum declarant, candor, & inge-
 nuus pudor. Exquisitoris corporis cultus
 sit negligens uirgo, amet mūdiciem: nimiam

*Virginis de-
 scriptio, &
 prima insti-
 tutio.*

*Mores sunt
 in puella sum-
 plices.*

4 GASPARI STIBLINI

lautitiam, delicias, pompamq; paruifaciat: toto pectore ad cælos aspiret. Sit nutrita faustis sub penetralibus, insitamq; uim promouerit cura, & educatio. Nihil procaciter, nihil intemperanter, libidinosè, impudenter faciat, aut dicat. Virguncula enim Christo nuptura, illibatam uirginitatem sponso primitiarum loco offerat: omnibus se uirtutibus, animiq; doctibus ornet: ut pulcherrimè compta, ei placeat, in quem solum deperit. Nihil æquè Christum in mutuum amorem raptat, ac castitas: nihil citius ad iram prouocat, quàm inquinamenta libidinum. Allicit Christum earum rerum contemptus, quibus uulgius meretur fœlicitatem. Quo maiorem occasionem uirgini, sexus, ætas, forma, fortuina ad impudicitiam ministrant: hoc fragrantior generosus illius animus, tam suauis rararum uirtutū odore refertus, qui se inuictum aduersus hæc omnia præstat. Dabunt igitur parentes operam, ut puellam à teneris unguiculis ad uirtutem, & rerum æternarum desiderium ducant, ueræ pietatis semina paulatim instillent, omnem occasionem in uitia & turpitudinem prolabendi adimant: innocentiam, quam in baptismo induit, pro uirili tueantur, salubribus doctrinis, sanctaq; institutione. Non fat est, in lucem liberos esse editos, nisi sedula diligensq; institutio, momentumq; informatio adlubeatur. Ea est, quæ animinum

COROPÆDIA.

nimum adhuc ab omni labe peccati integrum, erroribus uacuum, statim ad optima ducit, honestis opinionibus imbuat, à libidinibus auertit. Est enim mens humana primò mollis, & quemcunque in habitum sequax: utq; facile oprimis assentitur, ita leui ansa præbita, in uitia desuescit. Quare in primis parentum industriam, educationisq; officium requiro, si puellam huic (de quo loquemur) uitæ instituto destinarent. Nam cum omni ferè ætate in utroq; sexu educationis cura plurimum ualeat: tamen maximè efficax & necessaria est in puella, statim ab ipsis uitæ primordiis adhibita. tenacissimè animis inherescunt, quæ tunc imbibita fuerint, siue bona, siue mala sint. Est igitur puella etiam dum infans in uirtutum cunabula pietatemq; nutrienda. Primum balbutire discet Iesum, iustitiam & cœlestia: horror quidam turpitudinis, parentum cura tenellis animulis ingignendus est, ut uitia, antequam cognoscant, ueluti præsentissimum uenenum fugere assuescant, nõ aliam ob causam, quàm quòd uitia sint: pietatem, & ipsum honestum amplectantur, admirenturq; præ cunctis rebus. Id fiet, si parentes coram liberis grauitè, seuerè, sanctè uiuât: si Christum, ipsius doctrinam, cœlestem uitam, ipsorum auribus crebrò occinant: si Gehennæ flammam inextinguibiles, horribilesq; Tartari carnificinas subinde inculcent:

¶ GASPARI STIBLINI

si sæpe per lusum etiam Christi uitam, exemplaq; sanctorum uirorum referant: si omnis oratio eum in scopum intenta sit, ut aliquid honesti moneat, & a turpitudine deterreat: si casta, sancta, & grauis sit. Præsentaneam bonis moribus perniciem afferunt, colloquia praua. aspergit etiam adultioribus labem ob scænus sermo, nedum facili simplicis puellæ animo. Vnde Aristoteles nõ iniuria, turpilo quia è Repub. exterminanda legibus censuit: quia plerunque turpia facta cum turpibus uerbis coniuncta sunt: & nulla pestilentior est bonæ indolis corruptela, quam uerborum obscœnitas. Solent autem liberi sæpe numero parentum tam uirtutes quam uitia referre. Cauendum igitur summopere, ne liberi malo exemplo ad turpitudinem inuitentur: quin parentes ad honestatem uitæ moribus & sermone, ueluti faces præferant liberis. Consuescat item puella, statim cū Deo colloqui precibus: nec id cū tædio, sed summa animi alacritate. mirum, quantum mentis bonæ hinc, bonæ indoli accedat. Valde aspicitur Deus innocentium uirguncularum laudibus & precibus, quas proculdubio magno diuinæ gratiæ cumulo compensat. Nam ut non paulo gratius est uinum, quod ex puro, nulloq; acore corrupto dolio hauritur: sic multo suauius fragrant apud Deum preculæ ex sincero puroq; illibatæ uirguncularum pectuscula

Verborum obscœnitas & turpia colloquia.

seculo manantes. Abit enim assidua consuetudo in naturam. Quare si optimis statim affueta fuerit puella, sic ea coalescent, ut amplius reuelli nō possint: nec ipsa facilè in turpitudinem relabetur. Sic parentes suam uitam moderentur, ut ex hac, puella omnium uirtutum documenta sumere possit. Cauebunt summo studio, ne etiam leuissimorum uitiorum speciem de se præbeant filia. Nam sæpe incurabilis morbi parua initia sunt, si medico neglecta fuerint. Proinde paterfamilias non solum ipse cum coniuge sanctos inculpatoſq; exigat annos, sed etiam omnem familiam in disciplina, morumq; honestate contineat integram. Clandestina colloquia misceri inuicem, non ferat: sæpe enim hoc pacto occulta stuprorum & nequitia; fœdera feriuntur. Sic denique cuncta instituat prudens pater, ut ubiq; plurima occasio uirtutis sit obuia, & nusquam fenestra ad malitiam aperiatur. Sit ipse perpetuò constans, sui similis, nec minus iucundus quam seuerus, non præceps in iram, non metuendus suis, sed uenerabilis. Solam euagari non patiat, nisi adhibita uel matrona, uel matre, uel uirginibus honestis. Nam iuxta Euripidem,

ἡ δὲ θεὸς ἔπειθε τὰς ἀνθρώπων ἡνάχου.

Apud Homerum summæ pudicitia; uirgo, Alcinoi regis filia, frequenti famularum satel

8 GASPARI STIBLINI

litio stipata, ad lauandum uestes pergebat;
 cui uerecundiam, ingenuum pudorem, simp-
 licitatem, poeta tribuit. A' iuuenum collo-
 quijs & congressibus omnino cohibeatur
 puella. Hic enim primus aries est, quo pudis-
 cus puellę animus, quamlibet bene prece-
 ptis & institutione munitus, quassatur. A'
 turpib. obscœnis'ue spectaculis, iuuenumq;
 lasciuijs, oculos auertere insuescat: ne quid
 maculę etiam paruę, puro pectusculo fuscis-
 piatur. Linguę intemperantia minimẽ fe-
 renda est in puella. Omnem enim mulierem
 silentiũ ornat, in primis tamen uirginem. Est
 ille morbus, quẽ Gręci uocãt *γλαυκαλιχία*, ut
 huic sexui peculiaris, ita ualde dedecorosus.
 Interrogata, modestẽ & breuiter respõdeat.
 Iucundam & amœnã esse puellam nihil pro-
 hiber: ne sit tamen in risum effusa & procax,
 loquelęq; nimium prodiga. hoc enim suspi-
 cionem parum casti animi gignit: illud fauo-
 rem honestũ conciliat. In omnibus mem-
 bris corporis appareat *ἰσορρομία*, ac decens
 quidam habitus: non ludibundi oculi sint, ni-
 hil lasciuum aut impudens præ se ferant: sit
 uultus & os uerecundum: toto corpore ita
 composita, ut modestiam & uen. statem ad-
 mireris in ea, nec ulla impudicitia: signa de-
 prehendas. Incessus constans, & uerecun-
 dus, & qualis uirginem cõmendat apud bo-
 nos uiros. Hęc omnia parentum industria &
 cura

*Habitus co-
 oris composi-
 tio, qualis pu-
 ellam deceat.*

C O R O P A E D I A. 9

cura præstabit: si non differant, statim in tene-
ros puellarum animos semina uirtutum &
honestatis, candidosq; mores inserere: si in
puella, ueluti molli cera, illico rudia uirtutū
lineamenta effingant, quæ postea in pulcher-
rimarum uirtutum, usu temporisq; progres-
su, perfectas effigies absoluentur.

Nec minorem rationem habebunt in ci-
bo potuq; præbendo; ubi certum modum fi-
gi necesse est. Nam puellā exquisitis edulijs,
delicatorūq; ciborum cupedijs innutriti, fra-
ctam, mollem, laborum impatientem, uolu-
pratum auidam reddit. Assueta enim semel
lautioribus mensis, ægrè reuocabitur ad tem-
perantiam: semperq; plus operæ uentri & gu-
læ, quàm pietatis cultui impendet: nec pote-
runt altum quid aut sublime cogitare, tali-
bus delicijs saginatę mulieres. Vix enim cre-
di potest, quantam caliginem animo offun-
dat, immodicus cibi exquisitoris usus: in
quantas item rerum contemptarum sor-
des demergat mollis educatio, à Græcis
ἀπαλοτροφία dicta. Deniq; ualetudinem cor-
poris labefactat, uires frāgit & atterit. Nam
corpus, ipsumq; robur, solidiorib. cibis gran-
descit, attenuatur autem delicatoribus. Ve-
rūm id adolescentulis solūm præcipio: nam
ætate prouectiores, uel uirium, uel ualetudi-
nis imbecillitas, nonnunquam morbus, & i-
psūm senium, paulò tenuioribus, *καὶ ἐν πρῶτῳ*

*Victus ratio
puella præ-
scribenda.*

10 GASPARI STIBLINI

virgōis alimentis uti cogit. Fœmineus sexus alioqui est procliuus ad molliciem, & luxum: educatione uerò molli fit lōgè corruptior.

Otium puella non indulgendum.

1722

*Literis infor-
māda puella.*

*Qui ex pro-
phanis in uir-
gineā scholā
sunt recipiēdi.*

Meminerint deniq; germinantem uirgū-
culam ueluti fructiferam arborem alendam
esse, & exercēdam laboribus. Quis enim ne-
scit, quæ uitia secum trahat otium: quantorū
malorum occasionē ministret desidia: Co-
lo igitur, lanificioq; precibus item & doctri-
næ assiduè uacet puella: nec ullum tempus
prætermittat, in quo non ad uirtutem profi-
ciat. His itaq; proœmijs uirgo Christo de-
stinata, præludat ad augustiorum uirtutum
opera. Interim animus illius fingatur hone-
stis literis à matrona, uel à uiro spectatæ pro-
bitatis & fidei, in quo eruditio & doctrina
sit mediocris, mores sancti: ut nihil in puel-
lam nisi sanctum ac syncerum transfundant.
Linguam uernaculam cum lacte materno su-
get: Latinas literas, ubi prima Grammatices
elemēta mediocriter didicerit, percipiet tum
ex sacris tum prophanis scriptoribus. Pro-
phanorum autorum delectus habendus est.
ñ enim solūm recipiendi sunt in Coropædiā,
qui salubria uitæ præcepta, eximiaq; hone-
statis exempla continent, quæ puellam ad uir-
tutum studia alliciant, ac ceu tenuioribus es-
culentis in grandiozem pietatem alant. in
quibus, singularem elegantiam nō magno-
pere requiro. Sat est, Latinam linguam sic im-
bibisse,

bibisse, ut sacrorum bibliorū uolumina probe ad literam (ut sic loquar) intelligat, & celebrioribus Ecclesię doctoribus colloqui interdum possit. Quanquam ita sagacibus ingenijs muliebrem sexum dotauerit natura, ut & alijs philosophiæ disciplinis discendis sufficeret, ac par esset (ferè enim fœminis hæc in rem magis propitia fuisse uidetur, quàm uiris) ut in Medea Euripidis chorus mulierū & ingenium & sapientiam sibi uendicat, *ἀλλὰ πῶς ἐστὶ μύσσα κατὰ ὑμῶν, ἢ προσομιληεῖ, σοφίας ἕνεκα.* tamen non satis tutum est, in uarias artes erudiri puellam, quæ animum lubricum, neq; satis constantem, sæpenumero auertunt à uera pietate, ac in fraudem pelliciunt. Nihil enim liberales disciplinæ, linguarumq; peritia, ad bonam mentem faciunt per se: nisi prudenter his utatur, qui hæc affecutus est. Precium enim ac utilitas, dignitasq; ingenuarū artium, & philosophiæ, metienda est animo, & uita possidentis. Nec tamen me fugit, non paucas insignitæ pudicitię mulieres uariarum doctrinarum gloria floruisse: quarū alia intortos & inexplicatos uiris nodos ingeniosè secuit: alia diuinorum oraculorum sensa grauiter explicauit & aperuit: alia denique dulces pedestris orationis numeros suauiter lusit, modulataq; est. Sed cum talium exempla rariora sint, consultissimum esse existimo, ut puella perceptis mediocriter Latinis

nis literis, illico ad pietatis munia accingatur. Gratus Deo est puellę animus simplex, castus, nullaq; labe deuenustatus. Simplex castitas, castaq; simplicitas, pluris apud Deum fit quã, uniuersa dicendi artium panoplia, totiusq; philosophiæ scientia, cum animo improbo & nequam coniuncta. Ceterum uir ne an mulier probata, sit adhibenda puellę, dubitari possit: dum alię matronas pudicas, famę honestę, eruditas, præficiendas censent, quibus & tutius & decentius sit puellas cõmitti: alię, uiri grauis, innocentis uitę, grãdiorisq; natu, operam conducendam ad hoc arbitrantur, qui & integrius & sanctius, & felicius sibi creditas uirgines instituat: sicut ab Euripide, Antigone Thebarum regis filia, in cuiusdam uetuli pędagogi disciplinam tradita inducitur. Ego non ita multum referre arbitror, siue uiro, siue matronę hæc erudientię puellę prouincia tradatur, si doctrina mediocris, uitęq; innocentia, morumq; candor paria faciant. id enim sollicitę cauendum, ne quid luis aut ueneni castę uirgunculę a corrupto pędagogo affletur. Ut summatim dicam, in sinu & gremio bonorum integrorum que parentum, aut pędagogorum cura foueatur & alatur: nec quicquam uideat, aut faciat, nisi quod cū laude uirtutis coniunctū sit: nihil audiat, nisi quod honesti aliquid moueat, aut à turpitudine abhorreat. Hęc breuiter

uiter de prima institutione uirginis, dū adhuc in parētum cura est, dixisse sufficiat. iam reliqua, quæ adultiori puellæ salutaria uidebuntur, prosequemur.

Vbi igitur uirgo mediocriter in his primis uirtutum rudimentis exercita fuerit, gradus faciendus est ad grandiora, magis quæ *Vita genus eligendum* ardua: deliberandum quæ de uitæ genere, ad quod natura propensior esse uideatur. Nam ut bos ad aratrum adhibēdus, equus ad currus, canis ad uenatum: sic homo eam uitæ rationem capeſſat, ad quam natura appositus sibi esse uidetur. Parentes itaq; indolē & ingenium puellę diligenter explorabūt, animūq; periclitabuntur, quō potissimum propendeat. Cuius enim rei aut instituti cupidinem natura nobis inſeuerit, eam ferē solemus affectu quodam, naturaliq; impetu per omnē uitæ cursum persequi: quodq; *natura riuo quo in uulū* in primo ætatis flore radices figit in animo, id postea uix euelli potest. Quare si puella a nuptiis natura abhorrere uideatur, & uirginitatem perpetuò tueri cupiat, iam nō amplius de genere uitæ ambigant parentes. Id uerō multis coniecturis ex quotidiano uitæ usu diuinari potest: Si commercia *Signa animi* aliarum puellarum fugiat: sola esse gaudeat: *celibem uitam amplectentis.* precibus sedulò intenta sit: si deliciarum muliebrium, pompæ & luxus negligens sit, uoluptates inhonestas aspernetur: si deniq; seuerior,

14 GASPARI STEBLINI

uerior, cœlestium rerum amore flagrantior,
doctrinæ sanctorumq; colloquiorum au-
dior putetur. Hisce & alijs eiusdem farinae ar-
gumentis, quæ prodet consuetudo quotidia-
na, persuasi parentes, de cœnobio siue colle-
gio aliquo dispiciant, & consultant. Hic ue-
rò maximè cautos esse conuenit, ne quid res-
merè, aut præcipitanter agatur. Sunt enim ua-
ria uirginum collegia, nec omnia unius insti-
tuti monasteria: dissident quippe ordine (sic
uulgò loquuntur) regula, uictu, uestitu, pecu-
larum ritu, &c. in quibusdã superstitionum
plurimum, pietatis minimum: in nonnullis
meræ deliciæ carnis, uita Epicurea. non pau-
ca uerius dici possent luparũ latibula, quàm
uirginum domicilia: ita quibuslibet impuris
nebulonibus patent. in plurimis, nimius cœ-
remoniarum, nullus ueræ religionis cultus
apparet. Habent etiam quælibet cœnobia
quasdam preces peculiare, habent suos ui-
uendi ritus, regulam, corporis cultum, cibo-
rum delectum: quarum rerum legibus astri-
ctæ uirgines, non audent latũ digitum à præ-
scripto discedere. obtinent pietatis opinio-
nem & imaginem, sed à re alienissimæ sunt:
non secus ac carbunculi ignis & nomen &
speciem habent, cum ignem non sentiât, pro-

*Exterior cul-
tus & cere-
monia.* pter quod *καυκασται* dicti sunt. Ut autem ue-
stitus, ciborum delectus, cætereq; ceremoniæ
per se nihil animo conferunt, ita etiam impe-
dimento

dimento non sunt proficientibus. Et quem-
 admodum nec redimiculum, siue diadema,
 capitis dolorē mitigat, nec annulus precio-
 sus rediuix medetur, neq; podagram nodo-
 sam caligæ leniunt: ita nec exterior corporis
 habitus, aut cæremonix satis sunt ad abigen-
 das animi egritudines, ad sedandas perturba-
 tiones & infinitas cupiditates: nisi mens in
 Deum porrecta, uitæ immortalis desiderio
 flagrans, pijsq; Euangelij doctrinis imbuta
 accesserit. Deus enim, qui spiritus est, & à cor-
 porca natura remotissimus, spiritualibus offi-
 cijs coli debet: quoq; pietas à sensibus remo-
 tior, hoc Deo gratior est. In tale igitur colle-
 gium adoptetur ingenua puella, quod sit fa-
 mæ honestæ, & existimationis bonæ: cuius
 alumna pridem commendarit, uitæ sancti-
 monia, pudicitia, castitas: ubi diuinis rebus
 assidua opera detur, primaq; cura tribuatur,
 minimum uentri & gulæ seruiatur: tutum sit
 illud ab insidiatoribus pudicitiarum: sint o-
 mnia uirginis moribus & animis consona,
 hoc est, casta, sancta, sobria, & simplicia. Ab
 istis omnino cauendum arbitror, qui stultas
 puellas sæpè blandimentis ad suæ uitæ insti-
 tutum pertrahunt, & in casses pelliciunt, un-
 de postea sese non facile expediant. Huiusmo-
 di malè feriat homines fucis similes sunt,
 quibus si alas ademeris, ac in alueum reieceris,
 cæteris itera alas adimere conantur, ne
 melior

*In quale con-
 nobium uir-
 go danda.*

melior aliorum cōditio sit quàm sua ipsorū.
 Detur spacium deliberandi puellæ: non
 præcipitur in monasteriū, sed adultæ arbi-
 trium eligendi uitæ genus, quod maximè
 uult, relinquatur. Nolo fidem suam instituto
 uni iuramento astringat, & in professionem
 oblatam conceptis uerbis statim iuret, nisi
 prius bene gustata cœnobiticæ uitæ ratione:
 nec uolo ita affigi, ut auelli non possit: sit li-
 berum & arbitrarium, nihil coactum, aut in-
 uitum. Deo gratum est, quod ex libera uolū-
 tate proficiscitur, non quod ui extorquetur.
 Plurimum igitur peccant in hoc parētes, qui
 liberos suos obtorto collo ad hanc uitā tra-
 hunt, quantumuis abhorreāt. Sæpe uixdum
 infantie tempus egressas puellulas, monasti-
 cæ uitæ obstringunt & obligant, ne grandi-
 cum dote uiris elocandæ ueniāt: & dum tan-
 tulæ pecuniolæ parcitur, non rarò toti generi
 dedecus conflatur: parentes & filia in luctus
 cōijciuntur. Matura deliberatione opus est,
 ne præcipiti consilio fiat, cuius postea tam pa-
 rentes quàm puellam, serò & frustra, pœni-
 teat. Parentum curæ & prudentiæ est, optimè
 consulere filiabus: quarum naturæ indoli, na-
 turaliq; animi propensione morem geri hac
 in re necesse est, si modò infelicioris libero-
 rum euentus metuentes sint. Calceus ad pe-
 diū formam suendus est, non contrà: ita uitæ
 genus eligendum, iuxta animi affectus.

COROPÆDIA.

Formemus igitur nos puellam non amplius fluctuantem, sed cui fixum certumque hoc uitæ genus sit: hoc est, quæ maturo consilio, deliberatoque animo, hanc rationem ætatis de-
 gendæ constituerit: in qua re antea omne consilium ad naturam cuiusque reuocandum est (ut dixi paulo antè) eaque uiuendi uia sequenda, ut in perpetuitate uitæ constare possit: curaque adhibenda, ne implicetur aliquo genere uiuendi, priusquam poterit iudicare ob consilij imbecillitatem, quod optimum fuerit.

Amplexata ergo cælibatū uirgo, primum animum suū à terrenarū fugaciumque rerū curis uindictet, cælique & immortalitatis amore inflāmet: qui multa Dei æternorumque contēplatione inardescere, ingentemque cumulum letitię humanæ menti afferre solet. Nulla mora interiecta, animus alendus est cælestis doctrinæ manna: diuinisque cogitationibus omnes motus, perturbationes, immoderati que affectus extirpandi sunt: ij enim animo tenebras obducunt, & ad terrena caduca que deprimunt. *videtur de uero* bellum que internecinum gerendum est cum mundo, & carnis cupiditatibus, domesticis hostibus, qui ueluti ex insidijs in nos tela iaciūt, animamque lethali uulnere sauciant. Mens precibus, hymnis, sacrisque cantilenis excitanda, & ad Deum à mundi commercijs auocanda est: hisce telis insilientes carnis tentationes pugnādum

*Primum
 mens ad cœ-
 lum attollen-
 da, & à ter-
 renis curis
 carnisque cupi-
 ditatibus au-
 uocanda.*

crit. Errant stultæ puellæ, quæ benefecum
 agi putant, si à populari cœtu se remouerint,
 hominumq; conuersationem fugerint: cum
 interim circumferant secum mille cupidita-
 tum morbos, stipēturq; longa affectuum ^{uocē}
uocē caterua. Talibus ferè accidit, quod
 In pelago diu aduersa tempestate iactatis, sal-
 sedinemq; reuomentibus accidere solet: qui
 pertasi maiora nauigia, utpote multum salū
 secum trahētia, in scaphulas aut lembos de-
 scendunt, in quibus multo maior nausea ob-
 oritur, periculosiusq; feruntur quàm in ma-
 gnis nauibus: Sic & istæ uirgines uehemen-
 tiore curarum & cupiditatum aestu auferun-
 tur, quàm si in media hominum frequentia
 gratem transigerent, nisi *in uocē uocē* conso-
 piant, affectuumq; prauorum fluctus disci-
 pant. Sed nunc, quibus modis mens à cor-
 poreâ natura, terrenisq; cupiditatibus sit a-
 uellenda, totaq; ad cœlos transferenda, do-
 cendum est.

Christus ante omnia scopus uitæ totius figendus. Principio assuescat initiata uirgo, omnia
 ad unum Christum referre: sit ille unicus sco-
 pus, in quem oculos figat: omnia hoc uno
 metiatur: in hoc uno cōquiescat: sit meta, ad
 quam tendat: sit confugium, asylum, præsi-
 dium, solatium, spes puellæ: hunc in ore ha-
 beat: hunc in pectore gerat. huius coram in-
 tuendi desiderio tota ardeat: ad hunc omnes
 sonatus referat: in huius uita, ueluti speculo,
 se

se quotidie contempletur: huius opem in omni casu imploret: huius nomē assidue adoret. faceat omnis desidia ē pectore: in solius Christi autoritate delitescat. omnes illius ueniendi rationes totis uirib. sectetur. Sordeat uoluptas, sordeat omnis mundi pompa: sordent strepitus diuitem & potentum. Nihil puellam iuuat, nihil recreet, nihil afficiat, præter unum Christum: Christo se totā uoueat: huic odoratum uirginitatis florē offerat: huic amore uicta, mundū repudiet: huius pulchritudine capta, omnia terrena contemnat: huius delicijs irretita, abiectas carnis delicias recuset. In hoc quietē capiat, in hoc somno expergescat. Hoc nauclero, non amplius in isto uariarum cogitationum salo fluctuet: huic ceu saxo adhaerescat, nec ullis huius mundi procellis in altum se abripi patiatur. Hæc sint prima pietatis, Christianæq; militiæ tyrocinia. Hosce autē pios affectus in Christum, ingignet animo uirginis multa assidueq; meditatio, quæ sit mētis discessus quidam à corpore: si tecum uoluas, quàm uanæ sint huius mundi præstigiæ, quàm breue uicēdi spaciū, quàm insidiosę delicię carnis, ut nulla in hoc mundo tam sincera uoluptas sit, quin aliquid fellis admixtum habeat: ut omnia huius commercia sint fucata, tecta, fraudulenta, animæq; exitiosa. Si item oculos ponas illorum exempla, quos mun-

Meditationes piæ & assidue.

dus in æternum exitium miserit: Denique si
 tibi persuasum sit, nihil in uniuerso orbe ef-
 fe, quod tibi possit uitam immortalem, nul-
 lisq; doloribus aut ægritudinibus contami-
 natam conferre. Quò igitur puella te uer-
 tes, ad quem alium confugies, nisi ad Chri-
 stum, *δὲ ἵσχυρὸν καὶ ἰσθμῶν*: qui æquali imperio cum pa-
 tre mundum administrat, habenasq; rerum
 cœli & terræ flectit: cuius in manu sunt om-
 nia: qui, quicquid petieris, affatim suppedi-
 tare potest. Iam inaugurata puella cogites
 crebrò, quàm charum te Christus habuerit,
 quanti te fecerit: qui tua causa è supremo cœ-
 li fastigio, adorandoq; diuinitatis throno,
 in hoc miseriarum pelagus deuolarit: qui im-
 mortalis, se fragili mortaliqu; carne sub castis-
 simo uirginei pectoris scrinio uestiuerit: &
 densissimas errorum, diaboliq; offuscasse
 rit: deniq; pro te ceruicem innocuam carnifi-
 cum gladijs lacerandam præbuerit: nec cru-
 cis quoq; supplicium recusarit, ut te, qui tua
 pte culpa perieras, imminenti exitio eriperet,
 iterumq; cœlo assereret, ac ueluti postlimi-
 nio reciperet in pristinum consortium. Quæ
 facundia humana eloqui posset beneficij hu-
 ius infinitam magnitudinem? Deum, quem
 nec cœli capere possunt, in humani corpuscu-
 li angustiam concludi uoluisse, ut recluderet
 muniretq; aditum, gehēnæ supplicij reis mor-
 talibus,

talibus, ad diuorum uitā, in priscamq; libertatem ac dignitatem miserrima seruitute oppressos restitueret. Hæc subinde repetens secum uirgo, arcanam diuinitus menti afflatam sentiet uim: augetetq; mirum in modū æternarum rerum desiderium, ac ueluti flamma admota animus Christi amore incalascet. Extinguentur mox prauæ cupiditates carnis: suaue & dulce fiet iugum Christi: ieiunia, castitas, sobrietas, seueritas, assiduæ preces arridebunt: luxus, lauitiæ, ceteraq; mala gaudia uitæ displicebunt. Frustra impetus faciet Diabolus: nulla uis perfringet animum uirgunculæ, tam uigilātem ac munitum: nullæ syrenes mundi, nullæ uoluptatum prestigiæ, fraudum laqueis irretitam puellam detinebunt, si talibus contemplationibus sedulō uacarit, ac subinde cælestis politiæ, sanctorumq; consortia animo intueatur: ad quæ magno desiderio anhelet, solaq; memoria harum rerum recreetur. Hisce enim meditationibus animus surrigitur, cælestisq; uitæ cupidine accenditur.

Quod si non pigeat, castissimæ uirgunculæ, accipite paucula quædam de mundi & diaboli prestigijs: de carnis estu, ac passionibus: cognosciteq; simul pharmaca aduersus hæc periculosas pestes, quæ tam corpori quàm animæ exitium intentant & moluntur.

Tres igitur sunt hostes capitales hominis,

Tres capitales hostes hominis.

Caro. Caro, mundus, & diabolus: qui coniunctis uiribus obnixè tendunt in perniciem animarum. Ex quibus caro, intestinus aduersarius, atq; intra uiscera latitās, & ob hoc longè exitiosior, oppugnat nos acerrimè infinitis prauarum cupiditatū generibus: puluere, tenebras, caliginemq; offundit animo: & nisi tempori occurratur, diuinam æthereæ naturæ particulam, mentem, in extremasordes deprimit, & tādē in exitium ipsum demergit.

Sathan. Diabolus multis myriadibus satellitum comitatus, eminus & cominus in nos pugnat, omnes machinas admouet, ut in suos laqueos coniiciat, in æternosq; cruciatus catenatos trahat. Hic in aere, in omnibus terræ angulis, locis, latebris insidias nobis collocauit, quæ sedulo in animarum nostrarum perniciem inuigilant, omneq; genus crudelitatis exercent. Mundus probe ad exitium instructus astu & dolo, irrepit in animos hominum, miserisq; modis fascinat. Personatus enim specie boni, innumerabilibus facit: arridet, blanditur, inuirat, illicit, pollice condit, ipsam perniciem secum fert: tument pectora felle & uirore: sub cute pus atrum, immundaq; sanies latet. Inter se conspirant hi hostes, in necem hominis: mutuasq; tradunt operas, ut nos deiciant. Hic strenuam & indefessam se uirgo præstet oportet, hic non

non segnis excubias agar, assiliētesq; hostes
 fortiter sustineat necesse est, ne quando ex im-
 prouiso obruta succumbat: non autem suo,
 sed Christi p̄sidio freta, manus cum hosti-
 bus conferat. Nunquam feriantur isti, nullas
 inducias paciscuntur, sed perpetuò uel clan-
 destinas necis insidias struunt, uel uolenter
 & apertè impetū faciūt. Ut clancularias frau-
 des prudenter euitet, uicissimq; furentem ho-
 stem cautè excipiat uirgo, prius animus mu-
 niendus est doctrina, exemplis: firmandus sa-
 lubribus meditationibus, pijsq; precibus. A-
 loqui nuda, & omni occasione ac fortunę ex-
 posita mens, faciliè quibusuis incursionibus
 prosterni solet.

Subinde meminerit uirgo, quāto mēs hu-
 mana corpore sit prestantior. Hoc enim ca-
 ducum, flaccidum, crassum, mortale, luteum:
 illa ex diuina particula decerpta, cœlestis, sem-
 per uegeta, sublimis, proculq; ab interitu se-
 mota est. Hoc, sordidis, fugacibus, & ijs so-
 lum quæ oculis cernuntur, capitur: illa diui-
 nis, solidis, à sensu que remotissimis delecta-
 tur. Hoc deorsum tendit: illa ad superos aspi-
 rat. hoc cum bestijs nacti sumus commune:
 illa ad angelorū dignitatē, Deiq; expressam
 imaginē, pximè accedimus. Et quāto inter-
 uallo dissidēt inter se mortale & immortale,
 æternum & caducū, terrenū & cœleste: tantū
 distant corpus & anima, dissident autem im-

Corporis &
 anima col-
 latio.

*Contra car-
nē antidota.*

menso discrimine. Quare indignum ani-
mi præstantia, carni, uentriq; seruire: id enim
beluarum est, quas natura pronas, uentriq;
obediētes finxit. Frenum iniiciat uirgo indo-
mitę carni; quę nisi cohibeatur, totam se uo-
luptati subicit, & nunquam satiandis cupidi-
tatibus hominem differt. In primis ergo
utile, ut puella perpendat uoluptatum natu-
ras, animiq; nobilitatem. quippe nulla pestis
capitalior uoluptate, quę non modò lumen
animi extinguit, sed totum hominem magis
ca quadam metamorphosi in bestiam trans-
format, aut etiam infra illarum conditionem
ponit. Quid fœdus & indignius, quàm ho-
minem totum emancipatum esse corporis
ministerio? quàm, *ὕγιον ἄνα νόσον* turpiter carnis
affectibus iubiacere? Melle litum uenenum
uoluptas est, quę momentanea delectatiun-
cula gustantē irritat, & necat tandem. Pro-
ditum est memorię, latrones ab Aegyptijs
Philistas uocatos, in hoc amplecti hominē,
ut strangulent: sic uoluptates, dum blandiun-
tur, occidunt. Hęc sunt illę Sirenes, de qui-
bus poetę fabulantur: quę cantus illecebra,
uocisq; lenocinio præternauigantes detinēt,
fascinant, submerguntq;. Has Circe illa uene-
fica figurat, quę Vlyssis socios irretiuit, & in
bruta animantia ueneficio mutauit. Hęc lo-
tus arbor illa, cuius fructu allecti Vlyssis mi-
lites, usq; immori illi uoluerunt, patrię hone-
statisq;

fratisq; obliti. Hęc mōstrum illud horrendum
 Scyllę, ἀβάναιον ναλίου (ut Homeri uerbis utar)

Δινὴν τ' ἀργαλέου τι, καὶ ἄγγιστον, ὅδ' ἰ μάχηςτον.

quę fractas naues scopulis illidit, & absor-
 bet. Quoscunq; pestiferę uoluptates am-
 plexę fuerint, perdunt, ac per præcipitia in e-
 xitium deuoluunt: uarijs blanditiarum præ-
 stigijs captant, inescant, inuitant, irretiūt stul-
 tos mortales: captos in profundum cladium
 demergunt. Ne igitur pateant aures huic al-
 lectantium Sirenum illicio:

Διὺς ἄγ' ἰοῦ ποθέων' ὀδύνας μύγα κῦλ' ἄχραϊν,

Νῦα κατὰ σῆσορ, ἵνα νηϊτέλω ἴπ' ἀνδρακ, &c.

Sed cera obturentur aures, & (ut Xenophō
 inquit) mēs firmetur diuinis sermonibus ac
 doctrinis, honestisq; actionib. fortissimāq;
 compede philosophiæ primi carnis impetus
 constringantur. Non libet hic commemo-
 rare, quot Respublicas, quot homines illę la-
 befactari int, funditusq; euerterint: Quot ui-
 rorum facultates, fortunas, honores, famam
 obtriuerint, & obscurarint pestes illę: quorū
 exempla apud scriptores uarios, plurima ex-
 tant. Et apud Spartanos olim adeo infames
 & contempti habebantur uoluptatibus de-
 diti, ut Pharax Lacedęmonius, cum Tarenti-
 nis in prælio adesset, ac occumberet, ob hanc
 solam causam ne sepulture quidem honori-
 bus dignus haberetur. Ut uidetur, balsama
 illę rorant, cynamoma fragant, morsican-

tes sunt oculi, suauium imprimunt: sed ueneno-
 siores aspide, perdūt, dissipant, extinguūt.
 intus enim conditi sunt aculei, intus lues, fœ-
 tor, pestis latent. Nunquam satiabiles uolu-
 ptatum cupiditates: & quo affluentius hau-
 riuntur, eo ardentio rem sui sitim relinquūt:
 semper ueluti scabiosum membrum, frictu
 opus habent: titillant breui delectatiuncula,
 sed mox eandem longè acerbioribus conscia-
 entiꝝ aculeis commutant. Nec enim ulla uo-
 luptas tam mellita & dulcis est, que non plu-
 rimum aculeorum & ueneni simul addat.

Quod uerò aliud grauius damnum inferri
 queat humanę mentis prestantiæ, quàm ho-
 nestatis neglecta cura, leuitas, mollicies, i-
 gnominia, turpitudine, quibus uoluptas cor-
 poris sua mœcipia afficit: Vt interim taceam,
 quàm grauius Deus offendatur intemperã-
 tia: quàm horribilia supplicia incontinenti-
 bus, luxuꝝq; diffluentibus minetur. Cogites
 uirgo, si quando belua ista incurſiones fa-
 ciat, quantæ sit dementiæ, numinis iram te
 prouocare, animę exitiũ accersere, infra bru-
 torum conditionem abijci: diuinam illam ar-
 chetypi Dei imaginem, quam in homine ex-
 presit. deformare, cœlestis uitæ iacturam fa-
 cere, fœdarum cupiditatum gratia breuissi-
 mæ uoluptatulæ morigerantem: famæ item
 & ualetudinis, dignitatis, fortunarum, diui-
 ni fauoris dispendio, tantillæ oblectatiuncu-
 læ

te pruritu indulgere? In pecudum numero habendus est, quisquis his ferinis uoluptatibus præuinctus est. In primis autem detestabiles sunt earum cupiditates in uirgine, quæ Christo nupsit. Deterreat ergo uirginem à tam infamibus uoluptatibus, primum ipsa turpitudine: sordissimum quippe, quadru pedum more toto impetu ferri ad eas res, quæ uentrem saginant, carnemque titillant, quæque plus aloes quam mellis habent. Quis enim nescit, uoluptatis indiuiduum comitem esse dolorem? Deinde, uindictæ numinis horror: grauissem enim irascitur ihs, qui beluis istis uoluptatibus sunt dediti. Crebro imaginatione concipe, unicum omnis uirtutis & castitatis fontem ac specimen, Christum: *Christus omnium uirtutis & castitatis exemplar ab solutissimum* qui dum mortali carne amictus, inter homines ageret, suo exemplo docuit, quam grata illi sit puritas mentis & corporis: quam item magno odio habeat luxuriam, carnisque contagia libidinosa: castè, sobriè, seuerè uixit: de uirgine nasci uoluit, ut & mentis & corporis candorem, ac sanctitatem pariter commendaret. Omnem ætatem & operam consumpsit ieiunijs, precibus, mortalibusque docendis. Fleuisse sepe fertur, risisse nunquam: cum tenuibus discipulis frugali mensæ sæpe accubuisse, assatis pisculis famem stomachumque placasse: lautius epulatus nusquam legitur. **Detestatus est ubique luxuriam, temperantiam**
semper

Dignitas ho- semper commendauit. Fabricatus est ar-
minis. chitecton ille Deus hominem, secundum i-
 maginem suam: intelligendi uim tribuit, im-
 mortalē esse uoluit, paradisi delicijs frui per-
 misit: lapsū uerò propria culpa, denuò ere-
 xit, suoq; sanguine cælo asseruit: animum de-
 dit, qui carni imperet & dominetur. Iam
 cogita, quàm sit indignum, tam nobile & præ-
 stans opus Dei, hominem, in quo quada-
 diuinitatis effigies apparet. ab hoc teterrimo
 uoluptatum genere duci, furentibusq; cadu-
 ci corporis affectibus succumbere. Tales ni-
 mirum, Græci grauissimi uitij uocabulo *ἀλ-
 γος*, & *ἀλγάρως* appellant. Cogita gustus &
Infamia & tactus uoluptatem esse planè (ut dixi) feri-
turpitudine cor- nam, momentaneam, honestati & uirtuti cō-
poris uolup- trariam, Deo inuisam, corporis ualetudini
satum. inimicam, animæ mortiferam, ad immorta-
 lem uitam aspirantibus perniciosam remo-
 ram. Quare uirgo, habens aliquid huma-
 ni pudoris, istis uoluptatibus, quæ sunt ho-
 mini cum asino & sue communes, nunquam
 gaudebit: sed potius animi delectationem à
Vera uolup- pietatis officijs petet, sinceramq; uoluptatem
tas. uera uirtute, & diuini cultus ministerijs para-
 bit, quæ plena lætitia, solidoq; gaudio men-
 tem perfundit, sæuis tumultibus conscientia
 liberat, Christo adglutinat, à terrenis sordi-
 bus uindicat, in sublimeq; erigit. Ita uerò pu-
 ella sanctissimis mentis recessibus allaben-
 tes

tes blandarum uoluptatum cupiditates arceat, ut etiam in minimis, leuissimisq; sibi nunquam ignoscat. Vt rosæ odor semper est suavis, sic uirtutis: at uoluptatum corporis breue & euanidum gaudium. Habeat in prociectu salubria sapientum monita, sacrarūq; literarum oracula, quibus oppugnantes cupiditates fortiter repellat: bonaq; & diuturna consuetudine, multoq; exercitio effrenatos carnis motus gubernatrici rationi subiagar: nec patiatur animum affectuum procellis obrui, quas quamlibet insanas, ratio naucleri officio fungens, clauo prudentiæ & sapientiæ discutiat.

At subit huic calamitati immani truculentia Sathan, qui ita deuotus est in humanæ gentis exitium, ut ne unum quidē temporis momentum uacuum præterire sinat, quin ceu leorugiens, & sanguinolēto rictu prædæ inhiās, obambulet, animarumq; lanienam querat. Hic uerò uerbis consequi non possum, quomoliatur insidias, quot iaculis, quot telis comminus & eminus feriat, quibus arietibus mentes hominum concutiat. Non usitata hostiū ferocia insilit: sed prærunq; sub specie boni facit, clandestinas insidias collocat, latitat, subrepat, fascinat, fallit, nunquam dormitat, fatumq; necemq; incautis animis secum ferens. Ex improuiso ueluti serpens allabitur, tentat pectora mortalia uoluptate, ira, superbia,

Sathan

perbia, auaritia, libidine. Contrahescit ille huius
 manę calamitatis autor Sathan, tam felici &
 beata hominum conditione: nec aliud sui do-
 loris lenimentum inuenit, quàm interitum
 animarum. Nimia inuidia consumitur, quòd
 homo ad immortalium sodalitia admittus,
 sibi uerò omnis spes recuperandę pristinę
 dignitatis sit adempta. Quare omne crudeli-
 tatis genus in nos exercet: hocq; unum om-
 ni studio agit, ut quàm plurimos homines
 perpetuamq; secum perniciem trahat. Hic o-
 portet, non stertat, nec langueat puella: sed ui-
 gilet, grassantisq; hostis nepharios conatus
 spe, fide, rectiq; conscia mente subnixā, irri-
 tos reddat, & eludat. Arma capeßat, necesse
 fuerit: ne incauta & inermis opprimatur. Si-
 bi autem, suisq; uiribus minimè fidat: sed sa-
 tis præsidij in Christo, duce esse, ad deplora-
 tum hostem fundendum, arbitretur. Omnis
 animi metus abstergendus est: eniratum, fra-
 ctum, prostratum, nobis Christus quoq; uin-
 cendum tradidit. Quomodo igitur illius
 quomodo illius furorē frangi oportet? Chri-
 stus uigore spiritus actus in desertum abiit,
 illic commoratus est quadraginta dies, ac ro-
 tidem noctes, perseuerans in precationibus,
 & ieiunio, & continentia. Vincitur enim spi-
 ritu Christi, uincitur assiduis precationibus,
 uincitur

Quomodo
 diabolus uin-
 cendus.

uictoribus
 Sathanę conatibus
 obuiam eundum?

COROPÆDIA. 36

vincitur perpetua uitæ sobrietate, uincitur ar-
 mis scripturæ diuinæ. Abstineat ergo puella
 se omni solatio mundi & huius uitæ: semo-
 ueat se à turba hominum: fugiat promiscuâ
 multitudinæ: donec domita carne, deiectoq[ue]
 diabolo, meditatione diuinę legis, puris que
 deprecationibus, medio ære spiritus robur
 collegerit. Tum fiet, ut non ægrè nec magno
 negotio omnes mundi uoluptates reiciat.
 aderunt enim cœlestia solatia, aderunt arca-
 næ illæ mentis paraclæses: quę omnes terre-
 næ luxuriæ sordes, ignauiam, molliciem sub-
 mouent. Quò sapius autem uicerit puella,
 hoc debilior à conflictu Dæmon discedet, &
 ipsa robustior. Quare excelsò, in Christumq[ue]
 fidenti animo sit uirago, quæ ad gloriosam
 illam palmam, cuius iam autoramentum ue-
 luti arrabonem accepit, contendit.

At difficilimum est Mundo obfistere, mo- *Mundus*
 lestissimū huius delicijs carere. Sunt quidem
 splendide & magnifice illius pollicitationes,
 sed æquè inanes & uanę: sunt illi sua incanta-
 menta, sunt carmina magica, quibus dementat
 incautos: sunt etiam scorpiones, sunt arie-
 tes, arma, telaq[ue] innumera, quibus nos ado-
 ritur. Sed omnia illa, superauerit initiata puel-
 la ijs rationibus, quibus carnem domari, dia-
 bolum uinci, paulo antè dixi. Meditationib[us].
 secretis animus firmandus est: precibus, & sa-
 crorum uoluminum lectione multa, propul-
 sandæ

sanctæ sunt crudeliter blandientis mundi iniuria: diuinæ sapientiæ potu extinguendæ immensæ cupiditates. Cui æthereus sacri Pneumatis ros aspersus fuerit, cui diuina uis accesserit, cui cœlestis philosophiæ ambrosia facta fuerit, is omnes mundi opes, uoluptates, honores, magnificas pōpas nauseabit, seip̄ multo inferiora eiusmodi ludibria ueluti e sublimi specula despiciet.

*Oratiuncula
de mundi nauitate.*

Accipite, castissima uirginum concio, perbreuem de mundo contemnendo oratiunculam. Omnis mundi ornatus, dilapsus occidet. Omnia continenter labuntur, & fluunt. Euolue uniuersas eius opes, delicias, uoluptates, thesauros, regna, principatus, honores, nobilitatem, stemmata: nihil horum durabile, nihil firmū, aut perpetuum est: omnia fragilia, fugacia, & caduca sunt: nihil quod animo tranquillitatem præstet. Nihil non fictum & adulterinum est. hæ mundi dolosi merces, suos negociatores in ingēs pelagus calamitatum trahunt. Quod regnum aut imperium tam florens, non cecidit? quæ uires, quamlibet ualidæ, non fractæ sunt: Cuius facta licitas, non aliquando in luctum uersa est? Quis Rex, quis Satrapa, quis Dynasta aut Tyrannus unquā tam latas ditiones tenuit, opibus tam florens fuit, quem non extrema dies, miseriāq; fatalis tandem prostrauerit? Opulentissimum quondam Iudæorum regnum

gnum occidit. Vix adhuc regiae Solomonis, & illius toto orbe celebrati templi extant ruinae, imò ne quidem extant. nulla amplius uestigia cernuntur magnificentissimorum aedificiorum, quae Solomon rex extruenda curauit. Omnes moles turrium & inceniorum Hierosolymorum, omnia architecturae miracula, bella & uetustas aboleuerunt. Euanuit Cræsus, cum immensa auri ui. Absumpti sunt beatissimi quondam Persarum & Medorum dynastæ: colossorum altæ, uastæ, prodigiosæq; magnitudinis statuae corruerunt. Regum Aegypti monumenta, pyramides, quae olim totum orbem fama implebant, attritæ sunt ita, ut hodie ne uestigium quidem harum appareat. Memoratissimum illud Cariae Mausoleum collapsum, uix in tenui paucorum hominum memoria est. Cætera item omnium terrarum mirabilia spectacula, ita longa annorum series deleuit, ut uix illorum obscura fama apud nos daret. Quot arces, quot oppida, quondam florentissima, nunc prostrata ac diruta ante oculos iacent? Omnes regiones, prouinciæ, Respublicæ, quoties non ita longo seculorum tractu quassatæ sunt? Diuitiæ uerò quàm sunt instabiles & fluxæ? quàm multarum cladiu origo & causa? Prædonibus insidiandi occasionem præbent, rabiem & bella excitant, incendio auferuntur, naufragio pereunt: adeoq; incerta harum est

possessio, ut eisdem sepe una dies, unaq; lux,
 & opulentos, & ad extremam miseriam re-
 dactos uiderit. Diuitiarum fructus sapenu-
 mero ad detestanda facinora impellit, innu-
 merabilibusq; uitijs fenestram aperit. Ho-
 nores autē & imperia quanta sollicitudinum
 mole suos administratores obruunt: quibus
 labyrinthis impediunt? quàm lachrymosos
 exitus potentum nō raro cernere licet. Som-
 num quietē capere haud sinunt: metuendæ
 sunt domesticorum insidiæ, urget externus
 hostis, struunt necem familiares: tota deniq;
 lerna malorū aulas potentumq; limina pre-
 munt. Videas illic plures adulterantes, occi-
 dentes, insidiantes, rapientes, trepidantes,
 multos ab intimis amicis prodi. Attralo filius
 uenenum porrexit: Lysimacho itidem filius
 insidias struxit: Thessalus Alexander ab uxo-
 re ē medio sublatus est. Alios innumeros pre-
 tereo: qui longē miserabiliora spectacula sui
 seculi mortalibus præbuerunt. Quis uerò
 non uidet, quàm multo felle mundi præsti-
 giæ suam dulcedinem uitient? quid pericu-
 lorum & miseriarum secum trahant? Quid
 igitur in toto mundo est, quod magnopere
 inuitare possit sanæ mentis homines? quæ
 res? quæ spes? quod animi solatium? in hac
 densa caligine? Desperatus igitur sit oportet,
 qui ad hæc fugacium rerum præstigijs
 animum applicat: qui uirtutis professionem,
 uera

uera mentis gaudia, æternam uitam, cum momentaneis mundi uoluptatibus commutat: qui in hac uitæ breuitate nõ adijcit animum ad æterna, nec ex densissimis tenebris emicare conatur: cum humanas res tam ridiculas, humiles, instabiles reperiat. Iam si prescius aspicias omnia mundi ornamenta, uersa naturæ opificis opera, nihil perpetuũ, aut ab interitu semotum cognosces. Variæ sunt temporum uices: nunc omnia uernant, purpureisq; florum stellulis prata gemmant: nunc rigente bruma omnia flaccescunt, omniaq; rursus deformat hyems. Non uides solem & oriri, & occidere? non uides lunam nunc deficientem, suoq; iubare spoliatam, nunc pleno rursus orbe fulgentem? Obscurabitur sol, & luna non dabit lumen suum, astra de cælo cadent: deniq; nihil est in hoc magno mundi theatro, quod nõ quotidie fluat, euanescat, aut olim interiturum sit. Quare

καταξιωμένη uirgo, mundo aureos montes pollicenti minimè fidat, dolos illius & insidias eiusmodi meditationibus eludat, & uitet.

Videor nunc utcumq; armasse puellã aduersus tres capitales hostes, carnem, diabolum, & mundum. Quod si exercitium, industria, preces, animiq; sublimitas, quæ perspicitur uoluptatum rerumq; humanarum despicientia, accesserint, formidabilis etiam erit istis truculentis bestiis. Hoc uerò gloriosior puel-

Gloriosa uictoria puellæ aduersus diabolum.

læ uictoria erit, quò animosius Saranam deiecerit. Nam indignissimè fert, se à muliere prosterni: uehementer concutitur, à muliere triumphatus, qui insolentissimè totum orbem ueluti nidum diripere, urbesq; euertere conatur.

Ieiunium.

Sed nunc doceamus uirginem, quomodo ieiunandum, & quis fructus ex ieiunio sit capiendus. Olim cœlibatum amplexi, aut monasticę uitæ institutum sequenti, omnes ciborum lauticias, Perficosq; apparatus contemnebant: sed uictu perparco-utentes, eximia frugalitatis & continentię de se documenta dabant. Intelligebant nimirum, omnium uitiorum fomenta esse carnis luxu exilientis pruritus. Vt enim ignis oleo infuso uehementer exæstuat, in domitumq; furit, utpote maioribus flammis inualescens: sic caro, ex sua natura ad uitia & libidinem procliuis, cibo potuq; largiore efferatur, & in rabiem agitur. Quare uictus temperantia, ad reprimendos effrenos carnis imperus, animiq; morbos sanandos, efficacissima est, oppidoq; necessaria pietatis studio deditis. Nec est res noua ieiunium, sed omnium Dei mandatorum antiquissimum, protoplastis parentibus in ipsis mundi rudimentis datum: cœtaneum (inquam) Adæ & Eux est. Hoc enim primò rerum opifex sanxit, ne ederent de ligno scientię boni & mali. Quòd si Eua se cohibuis-

set,

Ieiunij præceptum omnium antiquissimum.

fer, abstinuissetq; ab esu illius ligni, haud opus fuisset nobis isto ieiunandi genere. Verum qui inoffensa ualitudine sunt, haud indigent medici opera: sed languidi, maleq; habentes. Lapsu illo in laqueos diaboli incidimus, gratia Dei excidimus, periculosis animi morbis oppressi, quibus non nisi pœnitentiæ pharmaco occurri potest. Pœnitentia autem absq; ieiunio, manca & inutilis est. Ut autem ieiunium iuuenes ad temperantiam affuefacit, senibus autoritatem dignitatēq; conciliat (magis enim ueneranda est canities sobrietate commendata, uigentiq; ætati frenum iniicit:) ita mulieribus, in primis uero uirginibus decentissimum ornamentum est, ad pieratis profectum magno usui futurum. Præclare Basilius: *γυναιξὶ βόσπυρ τὸ ἀναπαύειν, ὅτι καὶ τὸ νηστεύειν δικαίον ἔστι, καὶ ἡσυχία φέρει.* Primum ergo puella hilari lætoq; animo, laetiorum ciborum delicias, mensq; luxus fastidiat: spiritali autem diuinę gratię, cœlestisq; mannae conuiuio saginetur, ac deliberet sobrium cratera, quem Sapiētia miscuit, cuius haustu mens ieiuna, terrenaq; fece arefcens, rigari solet. Absit omnis horror, uultusq; mestitia: absint tragicae personarum laruae: absit malè ominatus uestitus: quin ista ad hypocritas ablegentur. Consequantur ieiunium, lætitia, serenitas, tranquillitas. Absurdum est, tetrico ore agrotantem pharmaca sumere:

*Sapientia
crater.*

multo absurdius, non gaudere animi fanitate. Quemadmodum cheirurgi inualeſcentia corporis mala nonnunquam ſectiōe aut uſtione reſecare coguntur: ita animi ſurgentiā nitia ieiunio reuelli ac amputari debent. Caro enim & anima internecino odio diſſidēt. Prudens uirgūcula illam caſtiget, deſpoliet, orbet, priuetq; delicijs iſtis mortiferis, & (ut ſignificantius loquar) *in uelut cap* corporis peſtiferam penitus extirpet, quo maiora animi gaudia cumulet. Quanto enim animus corpore præſtantior, tanto illius delectationes ſunt nobiliores, dignioresq; huius uoluptatibus. Certa autem ieiunij tempora præſcribo: quin potius uirgo nunquam officium ſobrietatis deſerat: nec ullum diem tam genialem ac feſtum eſſe arbitretur, in quo ultra continentix temperantiq; limites ſalire fas ſit. Sunt ſua Eccleſiæ de ieiuniorum temporibus, ſtatisq; diebus placita: quibus non facile eſt reclamandum. Quondam Græcorum eccleſiæ ieiunio ſolennes erant: ac egedem illę ſeptem hebdomades, quæ etiam hodie pœnitentiæ ac ſobrietati ſacræ ſunt: nec Baſilius, & alij religionis olim in Græcia & Aſia antiſtites, hoc diſſimulāt. Nullum ergo diem uirgo ſine linea abire ſinat: id eſt, quoti diē faciat aliquam acceſſionem bonæ mentis: ſemper aliquid pietatis proſectui adijciat, uentris ingluuiem cohercendo, luxum (libidinis

bidinis incentiuum) ceu pestem animæ fugi-
 endo: parcè, seuerè, sobrièq; uiuendo. Nec pu-
 tet satis esse, à peculiaribus quibusdam cibo-
 rum generibus abstinere, uentrem tenui ui-
 ctu castigare: nisi emendet animi uitia, libidi-
 nes, iras, auaritiàmq; : nisi prauis cupidinib.
 respōset, inertiq; desidieg; obluētetur: nisi uen-
 tris obsequium recuset. Tale enim ieiunium
 solum in constantiam & tranquillitatem a-
 nimum asserit: eundem afflictis rebus susti-
 net, secūdis moderatur: uoluptatum, opum,
 honorum, iniuriarum negligentem facit.
 Hæc *νεγδα* lasciuiam, risus, meretriceas canti-
 lenas, insanas furiosasq; choreas, scurrilita-
 tem, adeoq; omnem leuitatem ueluti seue-
 rus censor ex animis uirginum exterminat.
 Angeli etiam humanæ uitæ *ὄσιγνοπισαί*, in-
 defessi & alacres perseverant in salute ieiua-
 nantis tutanda: neq; in castam, sobriã, Deiq;
 præsidio subnixam animam, effera Dæmo-
 num malorū rabies quicquã potest. Quare
ναρῶπυια σῶπλενυ πῶπβιτες ante omnia Christi, &
 eius affectatorum exemplo, ieiunio tentati-
 onibus uiam intercludat, uel iam ingruentes
 repellat, carnisq; flammam extinguat. Atq;
 in hac re uiatorum industriam imitetur, qui
 relictis omnibus impedimentis, modicè ci-
 bum sumunt, quo nulla re præpediti, expedi-
 tius ac facilius eò, quò uolunt, perueniant:
 sic ipsa se ieiunio succingat, animūq; ad me-

*Frustrato
 iunij.*

tam uitę cęlestis adijciat, ne quid remore, luxus, sagina, uętris obsequium, curręti fruatur.

Cęterum quibus cibis utendum, & quoties in die, non est huius instituti explicare, aut definire: habent suas collegia his de rebus traditiones. Eduliorum delectum, reliquorumq; generum ciborum interdicitum usum, Iudaismo relinquendum censent. Frugalis & modicus uirginum uictus esse debet: lauticias, cupedias, magnificosq; cęnarum apparatus, Cęsarum & principum aulas magis decere arbitror. Basilii cognomęto Magnus dictus, in prima epistola ad S. Gregorium Theologum, docet, satis lautum esse uictum, qui naturę tenui cibo contentę, corporisq; necessitati sufficiat: ut panem & aquam: quorum ille famem pellat, hęc sitim restinguat: item holera, & legumina, quęq; alia corporis ualeitudinem fulciat aut conseruent: gulamq; non irritent, sed alimentum carni idoneum prębeant: quorum usus & facilis, & copiosus sit.

Hic mihi non tēpero, quin de plorem nostri seculi labefactum perditumq; monasteriorum quorūdam statum, corruptamq; uitam eorum, qui se uulgo sanctimonię specie uenditantes, monachos, aut cęnobitas profitentur: etsi hęc querela noua nō sit, sed multorum doctissimorum uirorum iam pridem fuerit. Vbi tantus luxus, ubi tam fęda uitio-

*Victus natura
& necessitati
sufficiens.*

rum

rum colluies inundauit unquam, quàm in quibusdam ebriorum monachorum collegiis est: Vbi tam latè regnat ebrietas, omnis impudentiæ & turpitudinis mater? Non in his omnes anguli, omnia conclauias, sæpe etiam ipsum sacri templi pavementum, crapulam & uinum olet: Ad medium usq; noctis comestationes protrahuntur. Hic uideres meros lenones, heluones, lurcones, ganeo-nes: tanta est morum barbaries inter eos, tanta inscitia, scurrilitas, leuitas illorum animos obsessos tenent. Omnia libidinum inquinamenti foetent: impurissima scorta hinc inde in angulis latitant, in cubiculis usq; ad clarum mane fertitur: & tum confestim illotis manibus (quod aiunt) etiam stomacho crudo, crapulaq; nocturna nondum despumata, ructusq; acidos spirante dyspepia, rei diuinæ faciendæ munera obeunt: nulla deuotio, nullus amor, & (ut semel dicam) *è diu vñis*. Quæ enim pietas: quis ardor: qui sancti mentis recessus in istis uentribus esse possent? At quantæ damna, quot pestes hinc in communem hominum uitam redundant: plebs offensa nihili facit diuinum cultum, uilescit religio, magna inuidia degrauatur totus sacer ordo, magnaq; scelerum & uitiorum eluies in orbem effunditur ex his tenebricosis monachorum fornicibus. Non sic ueteres Eremitæ, *Veteris Eremitarum uita.* quorum isti successores uideri uolunt: sed a-

42 GASPARI STIBLINI
qua & pane uitam, in desertis locis humili
facello extructo, sustentabāt: Deum assiduū
precibus sollicitabāt, hymnis psalmisq; mul-
cebant, flectebantq;. Non ipsis erant tot re-
ditus annui, quibus uel satrapas exequarent:
non tā alta palatia, tot equi, tot ministri, tam
regalis luxus: sed tenui mensula, holusculis
& leguminibus, pane & dulci aqua referta,
deliciabantur. Non sic in ipsis crescentium
cænobiorum ac monasteriorum exordijs
siebat, quum officinæ uirtutum & pietatis
honorificè dicerētur: cum horum collegio-
rum alumni eruditione, morumq; integra-
te commendarentur. Nunc, quorum mu-
nus est precibus fundendis operam dare, lau-
dum diuinarum assiduè præconium facere,
libros sacros euoluere, populum uerbo diui-
no pascere, deniq; ueluti lucerna simplici ple-
beculæ præfulgere: perpetuò potant, ludunt,
scortantur, stertunt, crapulantur, ociantur, o-
mnibusq; corporis uoluptatibus largissimè
indulgent: ut non immeritò omni Epicuro,
aut Luciano, uel si quis alius magis impius
fuerit, *ad hoc se esse* uideantur: dum neq; se o-
lim ad Christi tribunal sistendos, rationemq;
exactæ uitæ reddituros cogitent: dum neque
ineffabili uitæ præmio ad puriorem uitam
ducantur, neq; horribilibus gehennæ flāmis
à turpitudine deterreantur. Non perstrin-
go innocentes, nec stylum in ordinem ipsum
acuo:

acuo: sed uitam & impuritatem quorundam detestor. In eandem amarulentiam excedunt etiam monachi, quibus prisca uitæ cenobiticæ sanctimonia adhuc est cordi. Cui enim non doleret pietatis tāta iactura? quam acceptam ferunt isti professioni, quæ olim Christianorū nomini uel primæ gloriæ fuit. Horum culpa sancti abbates, episcopi, sacerdotes, ceteriq; pijs monasticæ professionis affectatores, proculcantur, conspuuntur, permingunturq;. Et uulgus crassum, incultumq;, iudicijq; finistri & præcipitis, ex quorundam uita intemperanti, illico totum ordinem aestimat. Sed iam se cōreferat oratio, unde digressa est. Quorsum enim attinet, tantam inuidiæ tempestatem frustra subire?

Castigatis ieiunio carnis affectibus, ad preces uirgo procedat. Ut enim abdomini seruiens, & illi epularum suauitatibus assueti, ad colloquia Dei non admittuntur, uel frustra accedūt: ita parci & sobrii, purarum precum affectu in primis ardent. nihil liquidi aut sani manat ex pectore, quod pinguis crassaq; caro deprimit: nec Deo grata potest esse oratio, quæ ex temulēto animo, multum terrenæ fecis ac crapulæ secum trahit. Sobriæ autem preces, & puræ, ad diuinitatis solum usq; penetrant. Requiritur autē in precatura uirguncula, charitas & fides: nullis curis distracta, nullo intemperantiore affectu

*Preces
& orationes
ad Deū quomodo fieri debeant.*

fectu occupata sit: sed libera, pura, sincera, atque in adorandum cœli numen unicè intenta: cogitet, quàm horrendum & ineffabile sit mysterium, hominem imbecillum, caducum, peccatorem, in hoc infimo, humiliq; terrarū orbe reprātem, cum Deo colloqui: cuius maiestas & potentia, in immensum supra cœlos extēditur: cuius magnitud. nē ne animo quidem cōcipere possit. Exhorrescimus, si Rex aut Cæsar nobis exorandus sit: acerrima coitio prima cum satrapa aut principe, qui eadem qua tu naturę lege nati sunt: & non tremas, nihilq; timeas, nec cōmouearis, Deum immortalē, quem toties offendisti, alloqui: Quare caueat, ne pectore temulēto, cibo potuq; grauato, animo fluctuante, ac libidini- bus, prauisq; cupiditatib. inquinato, Deum fatiget puella: ne illius iram prouocet magis, quàm placet: sed uerecundē ardens, spei fiducięq; plena, supplex, humilis, accedat ad ^{fontem} ^{id est}, fontem illum uberrimum & inex- haustum omnis boni. Nullum autem tempus precibus uacare debet. Vt enim humana imbecillitas semper indiga opis diuinę est: ita nullum tempus inutili ocio, piarumq; precum uacuo transmittendum. Vix dici potest, quantos bonorum cumulos afferat, quantis opibus ditet orantem, pia, & ex sincero pectore profecta oratio. Dæmonum assiliētium impetus repellit, cupiditatū malarum flam-

Orationum
& precū fru-
ctus.

flāmas extinguit: carnis efferuescentias, iras, fastus, luxus comprimit, præcidit, & moderatur. Hac ceu clauo uti potes aduersus tentationum præcellas. Afflictis rebus, sola oratione auxilium à Deo impetratur: hac parta Dei beneuolentia alitur. Hinc mundi fastidium, cœlestium rerum desiderium, *χαρὶς, ἡσυχία* spiritus sancti, arcana gaudia orantium mentibus inferuntur. Veterator ille diabolus nunquam celsat, semper perniciem molitur: aliàs ex insidijs ueluti serpens allabatur, feritq; lethali uulnere animam: aliàs aperto impetu insilit, aduersus quem precatio sit scutum, lorica, sit sagitta ac iaculum, quo facillimè *καὶ οὐκ ἐπινοήσας* quadruplator conficitur.

Orandum uerò non in frequentia hominum: reddit enim ea res hypocriseos suspectos homines: sed in loco solitario, ubi nullum sit impedimentum externum, aut obstaculū. Satis est, si Deus ille *καρδίᾳ* pectus tuum inspiciat, qui in occulto agnitam pietatem tuam, in propatulo pensabit. Exosos & homines & Deus habent, pietatis ostentatores. Quo uerò corporis statu sit supplicandum, suo exemplo unicus humanæ gentis doctor Christus satis docuit. Siquidem nunc prociens in faciē, nunc in genua procumbens, patrem adorauit. Etsi autem omnium tempore in numinis cultu & precatio-

Quo statu
corporis orā-
dnu.

nibus

nibus perseverandū fit: tamen quotidie cer-
 ras quoq; horas precibus fundendis impen-
 dendas esse, omnino censeo. David rex &
 propheta, septies interdū humi procum-
 bens, demissa in terram facie, uota apud Deū
 deposuit. Daniel quotidie ter genua demit-
 tens, cœli numen adorauit. Septenarium au-
 tem numerum Ecclesia militans horis cano-
 nicis representat. Basilius Magnus noctem
 intempestam, seu mediam, tempus aptissi-
 mum orationibus, pietatisq; exercitio esse
 putat. Nam nocturnum silentium animo &
 ocium ab externis & trāquillitatem confert,
 cum neq; oculi turpia uisu, neq; aures fœda
 auditu in pectus transmittunt, sed mens li-
 bera, ab omniq; tumultu semota, cum Deo
 colloquium miscere potest. Sed accuratius
 & exactius de orando disserere, non est præ-
 sentis instituti. Extat pulcherrimus libellus
 D. Ioannis Chrysostomi, cui titulus *ἡ ἁγία ὥρα*
αὐγῆς, quem cuperem omnium ueræ pietatis
 cultorum manibus assiduè teri.

*Contēplatio
 solitaria.*

Iam, de contemplatione solitaria, quæ ma-
 gnā uim habet ad profectum, & incremen-
 tum bonæ mentis, maximè que uirginibus
 Christo desponsatis conuenit. Ea primū
 naturam causasq; rerum, mundi miracula,
 pulcherrimumq; Dei artificis opificium ri-
 matur, excitatq; mirificū ardorem & flam-
 mam in animis, ut in sublime ferantur, & ue-
 luti

luti spiritu abrepti in cœlo hæreant. Pabula enim menti præbent, cœlestium rerum meditationes. Nulla re animorum diuinitas fit manifestior, quàm pertinaci & intenta contemplatione. ab alienati enim mēte, statuisq; similes esse uidentur, qui defixius aliquid inuentur. Vt hinc perspicuum fiat, tum maxime à crasso corpore liberum esse hominem, ad pristinumq; domiciliū, dignitatemq; surrixi, cum sic in sanctos meditātis animi recessus aufertur. Huius rei insignia documenta dederunt quondam, tam uiri quàm mulieres sanctitate spectati. D. Petro precabūdo, sursumq; uersus spectanti, ac attentius meditantī, apparuit in cœlo chasma. Paulus dum cœlestia pertinacius scrutatur, ad tertium cœlum usq; mente & animo raptus est. Apocalypseos opus arduum, sublime, adituq; difficile, Pathmicæ meditationi Ioannis Euangelistæ acceptum refert Ecclesia. Sunt præterea aliorum diuorum memorabilia exempla multa, quorum alius attolli, librariq; supra terram uisus est: alius inter precandū in aere uacuo p̄cedere, alius deniq; animi deliquio similis aliquot dies in contemplatione perseverauit. Copiosam autem meditandi materiam ministrabunt, passio & mors Christi, beneficia in humanum genus collata, uira cœlestis, extremum iudicium, Dei ineffabilis sapientia, uirtutis & honestatis pulchritudo

Materia meditando.

48 GASPARI STIBLINI
& decor, uitiorū turpitudine fœditasq̃, mundi
præstigiæ ac uanitas, uitæ huius miseræ, re-
rum humanarum imbecillitas. Quis enim
non odisset impietatem, si cogitaret, hanc lu-
endam esse æternæ uitæ dispendio, gehênæq̃
inextinguibili flamma? Rursus, quem non
ad uirtutem & imperata Dei faciendum, cœ-
lestis uitæ præmia allician? quæ nulla lingua
effari, nulla mens satis cogitare potest. Ob-
uerfetur igitur ob oculos iudex Christus, as-
cerimus scelerum uindex. occurset crebrò
menti cœlestis aule procerum & diuorum co-
rona, auro solèq̃ fulgurãtior, in quorum al-
bum & te breui adscribendam memineras.
Saxeus ille sit necesse est, qui, cum infinitam
æternumq̃ malum ex peccato impendere si-
bi norit, non à peccando deterreatur. Subin-
de igitur tacitò adoret admiranda Dei confi-
lia, humanisq̃ animis inaccessa: qui filium
suum *μωυβυβυ* in hunc orbem miserit, ad salu-
tem communem reparandam, ut ipse uideli-
cet mortalium impietatem morte sua oblite-
raret, obliuione q̃ apud patrē obrueret. Con-
templetur uulnera, corpus lacerum, uerbe-
ribusq̃ conscissum, sanguinolentum, Iudæo-
rum sputa, contumelias, amarulentas & ho-
stiles irrisiones, colaphos, coronam de acu-
tissimis spinis textam, & in innocentis fron-
tem ac tempora magna ui impressam: flagra-
item, quibus uehementissimè cæsus, totòq̃
corpore

corpore defædatus est: infantis aut Iesu man-
 suetudinem, mores placidos, patientiam, qui
 etiam pro crudelissimis carnificibus patrem
 appellare in ipso ferè mortis articulo uolue-
 rit, manus pedesq; perforatos, dolorem im-
 mensum, &c. hæc secum aliquis meditans,
 non illico in preces, gratiarumq; actionem,
 & lachrymas etiam prorumpat: Cui non ad-
 deret hæc meditatio stimulos pietatis? De D.
 Clara Francisci sorore quidam prodiderunt,
 quòd dum altius schema crucifixi Iesu con-
 templaretur, extra se rapta, iacuerit à cœna
 Domini usq; ad resurrectionis diem. Er-
 go puella pijs meditationibus uacare subin-
 de debet, quæ animum spe rerum cœlestium
 potiendi inflammant: mundi sordibus, libi-
 dinumq; laqueis ac uinculis expediunt, la-
 xantq; mentes, ac omnes inhonestas uolu-
 prates excludunt, sed cœlesti pabulo animum
 alunt. Maximum autem momētum affert ad
 pietatis cultum Psalmodia, cui operam puel-
 læ quotidie dabunt, Deiq; laudes & benefi-
 cia in humanū genus collata hymnis & can-
 tilenis pijs commemorabunt. Dicit non po-
 test, quàm suauiter melos ex sincero & arden-
 ti pectore ad cœlos fusum, supremum totius
 mundi Monarcham afficiat, quàm dulciter
 fragret in conspectu diuinæ maiestatis puel-
 laris modulatio. Cuius rei locupletissimum
 testimonium est, Dauidicę citharę diuina har-
 monia

60 GASPARI STIBLINI
monia, qua adorandum altissimi Dei numen
mulcere & flectere assidue solebat, qua in lau-
dibus diuinis noctesq; diesq; pertinaciter
perseuerabat. Mane igitur exorientem so-
lem uirgo hymnis excipiat, diemq; diuinis
laudibus auspicietur: occidentem iterum psal-
mis prosequatur, statisq; horis quotidie mo-
dulandis sacris carminibus uacet. Magnam
uim & efficaciam hæc deuotio in conspectu
Dei obtinet: Gratiore odq; ex sincera liqui-
daq; mente profectę creatori sunt, quam om-
nes hecatombarum *leuioræ*. Nec putandum
est, Paulū apostolum temerè Ephesios admo-
nuisse, ut hymnis ac psalmis, spiritualibusq;
cantilenis domino canant, & gratias agant.

*Fructus psal-
modia.*

Auocatur hoc exercitio animus ab exter-
narum humiliūq; rerum cura, excitatur ad
sublimia, consopiantur affectus uehemen-
tes: libidinosarum uoluptatum, glorię, diui-
tiarum cupiditates extinguuntur: leniuntur
animi ferociore, augetur ardor deuotę men-
tis, concilianturq; animi tales motus, quales
in pectore religionis & pietatis pleno esse
debēt. Hinc sublimitas animi, contemptus ni-
lium rerum, lachrymę, arcanum gaudium,
stupor, & quædam sancta mentis alienatio.
Hinc apud Homerū (ut quid prophani ad-
misciam) Vlysses Demodoci citharcedi mo-
dulatione ita animo concussus est, ut largę
fleuerit:

ὡς ἐπὶ δὲ λυγρὰ πρὸς ὡρα. ἡγεῖ

ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀλέγνα λάβωρ.

Et Achilles belli molestias pertectus, Agamen-
nonisq; iniurijs atrociter lacessitus, stoma-
chum cithara leniebat:

τὸν γὰρ ἔργων ἀγρία ἰσχυρῶς φέρουσι λυγρῶς,

λαῖς, δακρυαῖς, ἔτι δ' ἀργύρεος θυγὸς ἦεν,

τῆς ὅτι θυμὸν ἐσπῶν, αὐτὶ δ' αἶψα λυγρὰ φέδωρ.

Offendūt citharæ mulcentē pectora cātū.
Idem multis in locis præconia agit musicæ,
cum αἰδὸς θεῶν uocat: & τιμῆς ἑμποροῦ αἰὲς ἡγεῖ
αἰδὸς: item, ἔξοχα δὲ σὺ θεῶν ἀνιξομαῖ ἀπέδωρ, de
Demodoco cantore loquens. Est autem
iucundum natura omnibus, suaues uocum
temperaturas audire, aut miscere. Sicuti a-
pud Aristotelem in 8. de Repub. Musæus poe-
ta canit: ἔτι θεοῖς ἡδίστων αἰδῶν. Habet tamen
quodlibet harmoniæ genus peculiarem uim
& uirtutem. Phrygio suus diuinus impetus,
Lydio Bacchicus furor, Dorio grauitas, Io-
nio iucunditas adest, &c. In quoscunque
igitur habitus animum alicuius transforma-
ri uelis, id efficacia diuersæ melodix efficias:
sue languentem excitare, furentem pacare,
insolentem deprimere, fractum accendere &
confirmare cupias. Sed hæc fortasse præter
institutum, in laudem Musices declamito.

Ex hoc itaque psallēdi assiduo studio mul-
ta spiritus sancti χάρισματᾶ in uirgunculæ pe-
ctus scatebunt. Cuius rei argumētum est (ut

dixi prius) rex Dauid, qui in medijs Dei laudibus, uoce & cithara dicendis, attonito similibus, diuinitatis spiritum, praesciamque futuri mentem haufit. Ut autem psalmorum Dauidicorum liber commendatior esset puellis, libuit quaedam altius repetere ex Basilio Magno, cuius ego uerba paulo luculentius in Romanam linguam transfudi: Psalmorum liber commune est peni omnis bonae & Euangelicae doctrinae, largiter suppeditans, quod cuique tempestiuum, salutare, & commodum est: antiqua uulnera, inueterataque damna sanat, tollitque: recenter icto celerem opem confert, affectus prauos extirpat. Nouit spiritus sanctus, mortale genus ad uirtutem tardum & segne esse, ad corporis uoluptates preceptis: quare dogmata asperiora melodiae dulcedine temperauit, ut aures harmoniae suauitate delinitae, fructus pedestris orationis, ueluti aliud agentes, perciperent. Quemadmodum solertes medici, egrotis austeriora pharmaca daturi, saepe melle calicem circumlinunt, & inungunt. Perstrepant igitur diuina psalmorum oracula domi, forisque: ira uehementiore exasperatis, si psalmos modulari coeperint, confestim feritas animi, *regis deuotio* abit. Psalmus tranquillitas animi, pacis dispensator, tumultus fluctusque mentis consopit, intemperantiam castigat, amicitias conciliat, partas alit, unio dissidentium, pacificatio inimicorum

*Basilius Mag.
uerba in laudem
psalmorum libri.*

micorum. Psalmodia charitatem confert, de
mones fugat, angelorum auxilia afferens: ar
ma ministrat aduersus nocturnos terrores.
Psalmus recreatio diurnorum laborum, & es
rumnarum: infantibus insipientib. asylum,
adultis ornamentum, senibus solatium, mu
lieribus decus: deserta loca celebria facit, con
tiones forasq; ad moderationem reuocat, ini
tatis elementum, proficientium augmen
tum, perfectorum firmamentum, ecclesiæ
uox. psalmus festas celebritates exhilarat, do
lorem ex peccato conceptum sedat, ex saxeo
pectore lachrymarum guttas elicit. Psalmus
angelorum opus, cœlestis politia, spiritualis
fragrantia. Hinc disces fortitudinis magni
ficentiam, iustitię exactæ regulam, temperan
tiæ grauitatem, prudentiæ perfectionem, pœ
nitentiæ modum. Psalmus Theologia perfe
cta. Plura in hanc sententiam dicuntur in
prima primi psalmi Homilia apud Basilium.

Est igitur Psalmorum liber preciosissima
margarita, ac ueluti *nocturni* totius sacræ pagi
næ. Hunc puellæ terant, legant, uersent, asid
uè in ore huius sententias habeant, modus
lentur, canant, personent ubique. Verè an
gelica uita hæc est, quę asidue diuinis laudi
bus perstrepat. Quid autem beatius, quàm
cœlestes spiritus in hoc pelago mūdi imitari?

Quando autem, & quoties in die psalmis
recensendis uacandum sit, meum nõ est præ
scribere:

scribere: sua quibusq; monasterijs, siue collegijs, de hac re sunt placita: matutinum tamen tempus tam precibus ad Deum fundendis, quàm sacris odibus modulandis aptissimum est, itemq; uespertinum & meridianum.

*Non omne
melodiae ge-
nus puellis u-
surpandum.*

*Instrumenta
musica missa
facienda pu-
ellis.*

Id etiam addendum, non quodlibet melos, nec quosuis numeros recipiendos in puellarum cœnobis esse. Quidam enim modi musici lasciuia nimis sunt, & impudicū quiddam præ se ferunt ex natura sua: ut Ionius, & Hypoionicus: unde & uiolari casti animi possent, ac malis cogitationibus fenestra aperiri. Omnis autē occasio impudicitiae adimenda est puellis. Quòd si Aristoteles quedam harmoniarum genera è sua Repub. exclusit, quòd intemperantiores affectus gignere uideantur: quanto magis è puellaribus consortijs Christo sacris, salaces & lasciuiae melodiae explodendae sunt? Organorum musicorum, ut citharæ, lyrae, chelys, usum inter priuatos parietes, aut in cõuiuijs interdictum esse puellis conuenit. Muliebris enim sexus alioqui natura uariabilis & lubricus, hoc pacto amatorum insidijs magis fieret obnoxius, dum sæpenumero perditissimis amorum facibus animos mutuo accendat & inflammet musica. Quare citra omnem ostentationem finire pioq; affectu in aede sacra Deo psallant, hymnosq; dicant: nec cuiquam placere studeant, præterquam Deo: nec aliam hinc laudem

dem sitiant, præter gloriam Dei: in quem tota mente intentę puellę, liquidam uocem sub æthera tollant.

Cœlestium autem rerum contemplatione diuinisq; officijs fatigata puella, nõ se ad inutile otium, aut segnitiam transferat: sed aliquid operis agat. Quanquã enim hic omnem fatietatem, omneq; fastidium in totum exclusum esse uelim: licebit tamen nonnunquam respirare, & interquiescere. Itaq; lanificium ualde uirgini idoneum uidetur exercitium. Debent autem hic imitari ingens illud cœli decus, Deiparam Virginem. quæ à prima luce ad tertiam diei horam sedulo numini placando uacabat: inde ad meridiem, honeste & ingenuè opus puellare obire solebat: mox reliquum diei sacrarum literarum lectioni impendebat. Multi uenerandę sanctitatis uiri, adeoq; ipsi Apostoli Christi, ab operibus manu exercendis non abhoruerunt, quoties à prædicandi Euangelij negotio requies contigisset. Nam Petrus, & Ioannes Zebedei filius, in medio apostolatu piscati sunt: & Paulus aliquando funes texisse fertur: Lucas item euangelista ab officijs diuinarum rerum ferians, semper aliquid depingere solebat. Quare puella ab hymnis & precibus ociosa, aliquid serium & conducibile & liberale peragat. inhonestum enim ocium, radix multorum malorum est, alit' que uitia.

*Manuariis
exercitiis.*

desidiam, & corporis pigritiam: quæ animo quoque situm adducit. Præclare Hesiodus:

*ἡγεῖ τ' ἱερὰ βιβλίους πῶτ' ἑλισσῆος ἀδελφῶν αὐτοῦ.
Ἐαυτῶν, ἢ δὲ βιβλίοις, μάτ' ἂν γὰρ θυγῆσαι αὐτοῦ.*

*Lectio sacra
rum scriptu-
rarum.*

Lectio uerò sacrorum librorum longè utilissima, nulloq; pietatis exercitio inferior est. Primum enim animo saluberrima pabula ministrat: item exemplis, sententijs, doctrina, ueraciq; sapientiæ medullis mentem saginat & alit: ac multis sordibus, erroribusq; liberat. Quæcunq; tempestas ingruat, huc tanquam ad sacram anchoram cõfugiat uirgo: quodcunq; malum, aut periculum impendeat, huc ueluti in tuta se recipiat. lectione enim ab atro inuidiæ ueneno animum de-

*Lectiois
fructus.*

tergebit: lectione allabentis luxuriæ blandicias eludet: lectione auariciæ ingluuiem & sordes purgabit: lectione immoderatas cupiditates, turpesq; affectiones animi castigabit. Hic Abraham præstò est, qui exemplum fidei constantis præbet: hic Isaac, mentis puritatem ac sanctimoniam exhibet. Iosephus castitatis specimen edit: Job patientiæ documentum dat. Vitas martyrum, sanctorumq; uiuorum assiduè quoq; lectitet. nec tamen citra delectum quosuis, qui uitas sanctorum se cõponere profitentur, euoluat: ut ferè fit, cum anilia quædam fabulamenta, quæ nõ solum ueri limites excedunt, sed etiã nonnunquam impia *ἡγεῖ ἀβία* sunt, ceu sacrosancta, ad mensam,

sam, in ecclesijs, cubiculisq; leguntur, postha-
 bita etiã Euangelij librorum cura. Cũ au-
 tem & sacri libri sæpenumero in speciem im-
 pudica, castisq; auribus parum idonea con-
 tineant, præsertim si in literarũ superficie he-
 reat puella, uelim omnino illa à teneriorib.
 trãfiri, aut spiritus thesaurum erui. leui quip-
 pe momento puellæ offenduntur: faciles e-
 nim harum animi, & sequaces, quocunq; du-
 cãtur. Itaq; tutissimum ea habere in delicijs,
 in ijs acquiescere libris, qui quã minimum
 offensionum habent: ut sunt Euangelia, epi-
 stolæ Pauli, & aliorum Apostolorum: item
 Prouerbia Solomonis, & Ecclesiastes. Libri
 Regum, præter uirtutum typos, qui in pijs re-
 gibus adumbrantur, pleni sunt etiam exem-
 plorum impietatis, turpitudinis, & uariorũ
 scelerum: quæ mulieribus non nota esse, præ-
 stabilius uidetur. Deipara uirgo à nona
 diei hora ad primam, quotidie Bibliorum li-
 bros legisse fertur. D. Cæcilia, patre senatore
 nata, Euangelicæ historiæ librum aut legit,
 aut in gremio obuolutum habuit. Huius-
 modi exempla penè innumerabilia huc affer-
 ri possent, in quib. miros affectus, eximiosq;
 profectus legentium contẽplari licet. Sup-
 peditat lectio assidua sacrorum librorum,
 pharmaca certa aduersus animi perturba-
 tiones, mentemq; mystica quadã laticia per-
 fundit. Nam quemadmodum nonnulli secũ

circumferunt gemmas quæ dā aduersus morbos, ueneficia, ruinas, tonitrua, cæteraq; mala: ita semper cælestis philosophiæ decreta, sanctorumq; hominum exempla ad manum habenda, aduersus incurfuros animi morbos, libidinem, iracundiam, ambitionem, superbiam, auaritiam, hisq; similes affectus. Virgo igitur sanctissimos quosq; libros, qui exemplis insignitæ pietatis, acerrimæ Dei ultionis, & uindictæ atrocium iniuriarum scætent, doctrinisq; salubribus abundant, nocturna atq; diurna manu uerset. Absit autem inter legendum impia curiositas, & in omni ferè negocio malè audiens *ωνομαγυασιον*: cum iudicio delectuq; uenerabunda legat spiritus sancti oracula: omnia ueneretur, exosculetur, adoret: ardeat amore, & pia mentis flamma: absit languor, tædium, satietas. auidè, uigilanter, sobrieq; legat: digna scitu in memoriam reponat, animoq; affigat, quò semper in procinctu & obuia sint opes illæ salubrium doctrinarum & exemplorum, quibus animum aduersus omnia mala communitum habeat.

Mores in mensa uirginibus obseruandi.

Iam de cultu & moribus mensæ, qui non sunt neglectui uirginibus habendi. Est enim mensa, res sacra, ad quam non nisi defecatis animis accedendum: & quam pietas, moresq; casti decent, ornantq;. Sit itaq; frugalis mundities, arrideat mediocris apparatus, qui corporis

poris necessitati fatis est. Sybariticas lauricias, Siculasq; dapes, ad Heliogabalos, Sardanapalos, Domitianosq; ablegemus: temperantia, frugalitas, mundicies, uictusq; parcus Christi sponsas decet, ac commendat. Quamquam inedia macerandas non censeam: sed quantum natura modico contenta exposcit, tantum cibi sumendum esse puto. Luxum, in gluiem uentris, carnisq; illecebras odi & arceo, quibus crassum corpus saginatur, animi spiritus strangulatur. Socia mensæ uirginum sit festiuitas, modestaq; hilaritas, qualis uirginem sanctimoniam decet. Non exigo Catonis tetricam seueritatem à teneris puellis, ^{νεὴ ἀγίαστον} Crassi uultū: sed colloquia casta, læta, sancta requiro. iocos meretricios, obscœna uerba, facetias, lepōresq; scurriles reñcio: ne quid hinc pudicitia detrimenti capiat, quod in procliui est. nam turpitudinem uerborum sæpe turpia facta sequi solēt. Sint procul à mensa nigri sales, scommata, dicteria salsa, amarulentiaq; uerborum, quæ non rarò in mutua odia animos uertere solent: adsit reuerentia quædam, & cultus. inferior superiori nō inuideat, sed faueat, & morigetur. Prius preces solēnes Deo fundāt, quam cibū capiant: exacto item conuiuio, laudibus diuinam benignitatem prosequantur, idq; exemplo Christi: qui in ultimo conuiuio, quod cum discipulis agitauit, patri suo

grates

60 GASPARI STIBLINI
grates persoluit, laudesq; dixit. Nec mihi
displicet, quæ in aliquibus locis inoleuit cō-
suetudo legendi ad mēsam aliquid sacrarum
historiarum, aut literarum Biblicarum: ne ul-
lum tempus officio, ac pietatis exercitio ua-
cuum sit. Nulla in re conuiuendum, non in-
dulgendum corporis uoluptatibus, desidiæ
& inertix: seuerè castiganda caro: aures autē
semper sint occupatæ audiendis diuinarum
rerum narrationibus. *ad / x / p / y / i / a / p*, rixas, inglu-
uiem, clamorem, indecoros risus, sermones
obtrectorios, uirginum *auaritia* excludere
debent. Velim non minore religione men-
sæ accumbant, quàm si rem diuinam faciant.
Quare quicquid sanctitati & castitati aduer-
satur, id omne foras quatiatur. Cibaria
res, immensæ Dei benignitatis donum est,
in mortalium alimēta diuinitus & gratis da-
tum. Non ad præscriptū calicis potetur, nec
ad insaniam usque bibatur: sed tantum, quā-
tum ad reficiendas uires, corporisq; ualetudi-
nem tuendam sat est. Perpetuum in conui-
uio silentium, argumentum est inuidiæ mu-
tuæ, aut tacitæ discordiæ. Condiri ergo de-
bent uirginum trapezæ festiuis castisq; collo-
quijs. Ceterum à largiore potatione cauē-
dum: ne animo uino incalescente, irreparabi-
le pudicitia damnum accipiat. Sobrietas fru-
galitasq; optimæ sunt custodes sanctimo-
niæ & continentix.

Somni

Somni uirgo fit parci & modici. Qui enim, parce uiuunt, ijs tenuis quoq; somnus satis est: ex immodico autem pastu, crafsis al-
 tisq; soporibus mortales sepeliuntur. Hefiodus somnum mortis fratrem, & Stygiæ paludis amatorem esse fingit: qui si modum non teneat, & animo & corpori calamitosus est. Hęc uita uigilia est, & breuis: quare non committendum, ut meliorem uitę partem, quę diuinis laudibus ac precibus impendi debet, somno perdamus. Omniũ autem preciosissimũ tempus est antelucanum, siue matutinũ: quod, si desidię uirgo det, non parum dispēdij & corpore & animo feret. Somnus igitur ad necessitatem, non uoluptatem, capitur. Nam diuturna quies (ut poeta inquit) uitij alimenta ministrat: omnis turpitudinis, corporearumq; uoluptatum fomētum. Virgo igitur Christo nupta, masculino & feuerō fit animo, non somno fracto, delicijsq; effeminate, aut inhonestis uoluptatibus dedito. Sit uigilans, precum purarum studiosa, ante solis exortum diuinis officijs occupata. Plurimum apud Deum ualent uota sublustriluce oblata, quare si immodico somno addicta, in clarum mane stertere assueuerit, iam corpori prostibulum ad omnes illiberales uoluptates patefecerit puella.

Vestitus, corporisq; cultus, nō sit exquisitus, *Habitus, siue uestitus.*
 tus, nimiumq; lautus; sed mundus, decorus,

& honestus. Sæpenumero mortales nō perperam, ingenij & morū ex habitu argumēta colligunt. Indiciū intemperantis animi est, uestis supra modum operosa. Natura, solertissima rerum opifex, abūdē satis docuit, non tanta arte, tantoq; sumptu ad corpus tegendum uelamenta esse comparanda, cum hominem nudum in hunc orbem abijciat. Hic nimirū præcipuus uestis usus est, ut hoc præsidio corpus aduersus frigus & æstus, imbres & tempestates tutum sit. Quorsum igitur attinet auro, margaritis, gemmis, serico, bysso, purpura corpus tegi, ne dicam onerari? cur ista tam stultē & laboriosē mortales quærent? Eiectam uolo istam molliciem è generosa uirginis animo: quæ tū demum sponso Christo placebit, cum huic mundo displiceat, cū omnis pōpæ & strepitus negligēs est.

*Scrisit super
rioribus an-
nis de uestitū
generib. La-
zarus Bay-
fus abbatum
doctum ac e-
legantem.*

Cum autem uaria uestium genera existāt, quæ materia, colore & forma differunt: eam uestiendi rationem sequendā arbitror, quam peculiarem monasteria & quælibet cœnobia habent. Vestis enim, si luxus absit, ut pietati nihil adijcit, ita nihil detrahit. Non admodum uerō probauerim quorundam prodigiosos habitus, qui plerunq; suspitioni hypocrisis, simulataq; pietatis locum dant. Sit igitur tegumentum corporis mundum, frugale, honestum, à luxuq; alienum, quodq; satis est ad arcendum frigus & æstus à corpore.

pore, ita tamen sit temperatus cultus, ut non Lamia, aut Erinny's, Thessala ne anus uideatur: sed decora uirgo, uirtutum exercitijs, sacrarumq; rerum ministerio deuota.

Non tutum satis est, collegia uirginū quibuslibet patere: periculosius uerò, uirgines sacras, & proteruos iuuenes inter se colloquia miscere. Primus enim hic gradus est ad impudiciā: & sæpe ex aspectu, soloq; natu, ingens flamma concepta est. Itaq; omnes infidiarū occasiones ablatas esse cupio. Honestis uiris, affinibus, cognatis, parentibus, fratrib. congressus non detrectetur: imò honestissimum est, horum commercio ipsas uti, unaq; cibum capere. Nihil enim Deus offenditur, si interdum frontes cum suis temperanter explicent, nec tamen septa uirginei pudoris transiliant. Adsit hic hilaris & festiua seueritas, seueraq; hilaritas: sermones habeantur de rebus sanctis, dictu honestis, cognitu uirilib. memoratu dignis. Quam leuiter macula concipitur, ex improba conuersatione: quoties castitas & pudicitia imposturam patitur, ex consuetudine procacium sanctitatis infidiatorum? Docuit hoc non semel euentus & res ipsa. Quare non minima ratio eorum habenda est, qui ad uirgines sacras commeari solent. Nec enim satis unquam pudicitia custodiri potest. Sit autem uirginum inter se iucundissima conuersatio: adsit

Conuobis uirginū non quibus suis patere debent.

Conuersatio mutua, ac quotidiana puellarum

mutuus

mutuus amor, mutuâq; beneuolentia, & comitas: faceffant odium, inuidia, ^{ambitio} inuolentia, insolentia: sed candor, sinceritas, & pax, animos illarum copulent, ac cõmifceant. Se inuicem exhortentur, ftimulent, excitent ad pietatis ftudia: certent inter fe officijs: adfit quãdam æmulatio, & laudabilis ^{negã ãphorã} uirtutũ. Animos à fucõ & fimulatione, occultoq; odio, quam zizaniã diabolus in mères hominum fpargit, repurgatos habeãt. Nullum genus beneuolentiã & beneficentiã inter fe omittant. Exulat enim à mente uera pietas, quam occupauit odium: abhorret Spiritus fanctus peccatus, quod inuidia contaminauit.

*Nõ nimis ar
cto & feuerõ
uita generi
puella astringe
nda.*

Hoc etiam non eft ftentio prætereũdum: quorundam institutis, feu (ut ipfi loquũtur) regulis, ita includi uirgines, & quafi in perpetuos carceres conijci, ut tantum non lucis & diei afpectus ipfis adimatur: nõ parentes, non fratres, non propinqui admittãtur, quibus uix per anguftas fenestellarum rimulas colloqui fas eft: in hoc fcilicet apicem pietatis effe perfuafã mulierculã, fi ne latum digi tum ab iftis plus quãm Stoicis, ne dicam inã nis constitutionibus difcedant. Itaq; ueluti fint ab omni humanitate, mortaliumq; confortio excifi, umbratilem & caliginofam uitã rationem perfequuntur. Miferum fanẽ ftultas puellas, neq; ætate neq; rerum ufu triftas, in hæc ergaftula, in hæc uitę anguftias intrudi,

intrudi, quasi in liberiore cœnobio nullus
piæ uitæ locus sit relictus.

Virginem decet esse colloquij rari & par- *Colloquium*
ci: præsertim cum peregrinis. Dedecorosa
quippe uirgini loquacitas: ornamento uerò
eidem silentium est. ut uerè Sophocles:

Ἦσασθαι λόγον ἢ σιγὴν φέρει.

Non igitur sit lingua præcipiti, petulante,
garrula: nemini labem aspergat, nullius fa-
mam rodât: nihil impudicè, nihil acerbè, ni-
hil insolèter, nihil superbè, nihil ferociter, ar-
roganter, uirulentè loquatur: sed castè, par-
cè, uerè, simpliciter, *ταπεινῶς*, mansuetè, placi-
dè sermonè cum alijs misceat: memineritq;
naturam in hoc communiuisse linguam ual-
lo dentium, ne temerè effutiamus quod for-
tè in buccam uenerit, & tum demùm loqua-
mur, cùm res urget, & poscit: cum nulla mo-
destia, aut non sine damno filere possumus.

Quare Isocratis consilium omnino sequen-
dum suadeo, qui ita ad Dæmonicum scribit:

*ἄλλοις τοῖς λόγοις τῷ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶδα σαφέως, ἢ περὶ
ἢ ἀναγκασίον ἀπῶν. ἐν τέτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος ἔσται
σιγῆς ἡρεσίῳ: ἐν τοῖς ἄλλοις ἀμεινον σιγῆν, ἢ λέγειν.*

Quorum uerborum sensus est: Geminas lo-
quendi occasiones captabis: aut de ijs rebus,
quas familiariter aperteq; nouisti: aut de quib;
bus necessariò dicendum. in his solis sermo
silentio præstat: in alijs, tacere præstabilius
est. Quod præceptum, tametsi latius pa-
f reat,

teat, ad omnesq; pertineat: tamen uirginei pudoris singulare ornamentum est taciturnitas, odiosa uerò ἡ σωμαργυρία γλωσσομαχία, qui linguæ morb. fœmineo sexui ut familiaris, ita omnium odio dignissimus haberi solet.

Virgo semper curam sui gerat: id est, nunquã sui sit secura, sed in dictis factisque sit cauta. Omnis sermo diuinæ gloriæ inseruiat: nil nisi pium, sanctum, castum sonet: facta, & uitæ actiones, conformes sint Euangelicæ doctrinæ, sanctorumq; uoluminũ monitis. Pythagoricũ uersiculũ quotidie in ore habeat:

ἡμῶν ἀρετῶν, τίς τίς ἔφησα, τί μοι δέον ἐστὶν ἐπιτελεῖν;

Id est, Quò sum transgressa? quid feci? quid omisi quod factum oportuit? Longè dulcius fiet cœnobiticæ uitæ institutum puellæ, si cogitet, hanc uitam repræsentare imaginem peregrinationis difficilis. Viator semel iter ingressus, usq; moræ impatiens est: donec eò peruenerit, quò ire constituit. Non illum blanda nemorum uireta, non fontium amœnitas, non multarũ urbium celebritas, nullum spectaculum, nullæ illecebræ, nullæ deliciae detinent: Omnia post se relinquit, ne gligit, fastidit: illic animus est, illic uoluntas, mens, illic totus, quò tēdit, qui si ad lapidem impingat, si in præcipitia, saxa, montes, feras, aliaq; eius generis mala inciderit, breui labore exantlato periculum euadit, superatq; & susceptam profectiõnẽ continuat. Sic & præfens

*Vita præfens
peregrinatio
& exilium.*

fens uita, in qua peregrinantibus, & ad cœlestem patriam properantibus multa mala, plurimæq; remorę impedimento esse solent, ex illi speciem refert. Beatæ igitur uitæ amore ardentem, non uoluptas, non diuitiæ, nō caro, nō mundi illicia, neq; aduersitas, neq; ulla tētatio ab instituto itinere reuocabit. Quare alacrioribus animis uirgines, omnes labores, molestias, uigilias suscipient, si finem peregrinationis, si cœlestem patriam, uitamq; immortalē sibi proposuerint. Aspera quidem, & difficilis, impeditaq; uia est *in dno* *et apertis angelorum:* sed in uertice summo, grata superantibus offertur requies. Voluptatis autem iter amplum & spaciosum est, sed in fine calamitosissimum: nam uiatorē in profundum, & perpetuū exitium præcipitē dat.

Ergo puella non deficiat in medio cursu, *Ad uirgines*
 non succumbat huius mundi malis, non tæ- *sacras adhor-*
 deat ipsam laborū, & iugi Christi, quod mi- *tatio, ne ue-*
 te & dulce est: & quo minus uię restat, eo ma- *lunt inconstā-*
 iore contentione ad finē usq; eluctetur. O- *tes et fracta*
 lim turpe erat apud Lacedæmonios, *esse, loco Epi-*
logi.
ἀσπ, hoc est, hastam abijcere pugnante: quan-
 to turpius & damnosius, uirginem Christo
 deuotam, & aduersus omnem mundi strepi-
 tum, carnis illecebras, diaboli mille fabricas
 dimicantem, in ipso feruore prælii hastā ab-
 ijcere, ac læguere? Illos demum uictoriæ insti-
 gne corona manet, qui prostrato hoste, ui-

etricia signa referunt: non qui se turpiter fugæ mandant. Adiuuat Deus egregios conatus, fauet tam sublimi uiraginis spiritui, nec uirginem diuino præsidio & ope subnixam destituit: præstò est laboranti, auxiliatur, fulcit labantē diuina gratia, suggerit uires, stat succenturiatus in præsidijs, deficientem subleuat, reuocatq; uim spiritus in deiectis animis. Idcirco puella, semel fide Christo data, perseueret, & uictrix tandē uirginitatem illibatam ac inuiolaram Deo offerat: gratissimam nimirum uictimam, & omni sacrificiorum nidore suauiolem: seq; de mundo triumphantem, ad altissimam cathedram diuinæ maiestatis sistat.

*Mors nõ ex-
timefcenda.*

Abstergendus interim omnis metus mortis erit, quæ animum, particulam de diuina mente decerptam, tetro ac caliginoso carcere corporis liberat. Sustinendus est animus spe resurrectionis, *νεκρῶν τῶν ἁγίων αἰώνιος ἀπὸ θείου.* Bonis ergo & integris mors non debet esse formidabilis, sed exoptata, ut quæ ex hac lutea corporis custodia animum eripiat, prioriq; dignitati & sedi reddat.

Iam uerò si præconium uirginitatis facere uelim, dii boni quanta hic dicendi sylua foret: quàm copiosa orandi materia hinc supeditaretur? Verùm rem per se laudabilem ac præclaram cõmendare, est uino uendibili hederam suspendere. Hæc enim proximè ad ange-

ad angelicam dignitatem accedit, sacrisq; spiritalibus socios facit homines: animū ab omni terrena fece, omnibus uitiorum sordibus purgans, & auellens ad æterna, ad Dei contemplationem erigit, sanctitatē & tranquillitatem menti confert. non humi repit, nō in terra moratur: sed arduū æthera tranat, sublimis uolat. Est quidē res sancta coniugium, ab ipso rerū opifice Deo, in infantia mundi primū institutū, & consecratū: quod etiam Christus sua præsentia in Chana sanctificauit, & firmauit, & in coniugio castē pietēq; uiui potest: nec Deo displicet, liberis creandis operam dare, creatos sanctē educare. genus enim humanū opera & beneficio matrimonij ab interitu asseritur. Sed longē superior uirginitas, quæ tota cœlestibus æternisq; rebus occupatur, in sublime fertur, angelorum commercijs utitur. Hinc Christus, uitę fons, ex Virgine nasci uoluit. Repudiat illa, iurgia, lites, rixas, quibus rarō conjugalis torus uacare solet: non opum cumularum studio tenetur: affectus carnis præcidit: pedise quas habet castitatem, sanctitatē, pietatem, modestiam, deniq; totum uirtutū chorum: nihilq; ipsam præter contemplationem, lectionem, preces, psalmodiā, cæteraq; rerum diuinarum officia sollicitat. Quare, sanctis
Epilogus.

simæ puellæ, quæ mundo, & omni pom-
 pæ ac strepitui illius bellum indixistis, quæ
 f z decreui-

decreuistis castitatem illibatā Christo spon-
 so uestro offerre, & semotq̄ ab hominum tur-
 ba, castam, piam, sineq̄ libidine & scelere ui-
 tam traducere: gladiatorijs animis rem ad-
 gredimini, & perseuerate obsirmato pecto-
 re: durate assiduæ in pietatis cultu, & preci-
 bus: uirginitatemq̄ candidam, & ab omni la-
 be puram & nitidam uobiscum ad tribunal
 Christi ferte: qui uos amabili cōplexu fouēs
 suauabitur, sponas suas, & in delicijs ha-
 bebitor in regno suo, per omne æuum. Con-
 siliū uerō hoc nostrū, & cōpendiarīam in-
 stitutionem uitæ uirginæ, nobilissimæ Do-
 minæ, clarissimōq̄ Virginum Chori fideri,
 SCHOLASTICAE à Falckenstein acce-
 ptam ferte: cui uni hūc libellum scripsi, non
 quòd ipsa, iam pridem ad fastigiū cōsumma-
 tæ uirtutis euecta, meis preceptiunculis ege-
 ret: sed ut ipsius auspicio & tutela libellus tu-
 stior foras prodiret, alijsq̄ eiusdem in-
 stituti puellis & usui & uolu-
 ptati foret.

F I N I S.

COMMENTARIO-
LVS DE EVDAEMONEN-
sium Republica, eodem GA-
SPARO STIBLINO.
autore,

COMMENTARII

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

DE RE PUBLICA

LIBER PRIMUS

TAM PIETATE QVAM

doctrina spectato uiro, D. Iacobo Brenzio,

Suo compatri charissimo, Casspar

Stiblinus S.

E I tam diuturni silen-
tij, charissime sympa-
triotā, nullam aliā cau-
sam fuisse augurabe-
ris, quā iter ad uos

incelebres, infrequēs, minimeq; tri-
tum. Nihilominus Brentius meo
nunquā elabetur pectore: cū quo,
præter sympatriotæ necessitudinē,
etiam pridem studijs, conuersatio-
ne, beneficijs cōtracta amicitia in-
tercessit. Ne itaq; minus dextra
de me suspicio tibi subeat, hanc ci-
uitatis de Macaria & Eudamone lucu-
bratiunculā, amicitiaē nostræ sym-
bolum, & testem animi memoris,
ad te mitto, qua foelicis Reip. seu
ciuitatis imaginē rudi calamo ad-
umbrare uolui. quam si læta fronte
accepisse te intellexero, reddes ala-
criorem

criorem ad maiora. Vale, cum tua
 dulcissima sororcula: & me Simo-
 ni à Pfürt, si apud uos agit, cōmen-
 da: quem ego suspicio, amo, & ue-
 neror: uirum nō tantum maiorum
 imaginibus clarum, sed etiam eru-
 ditione, uirtute, ac facundia inter
 ceteros eminentē, Ducalem sena-
 torē in Ensheim, deniq; uerē no-
 bilē, qui & me uidetur amore quo-
 dam singulari complecti. Fœlices
 Respublicas, quibus tales pruden-
 tia & sapientia Nestores præsidēt,
 qualis is est, licet ætate adhuc flo-
 rens. Vale iterum: Selestadij, An-
 no Domini M D. LIII, pri-
 die Iduum Augusti.

DE

DE EVDAEMONIS

MACARIAE CIVITATIS RE-
pub, Gaspari Stiblini Com-
mentariolus.

VPERRIME^s scholæ
molestias pertæsus, perq̄;
autumni tempus à functio-
nis meæ negocijs uacuu, a-
nimi reficiendi gratia, re-
rumq̄; nouarum studio, A-
ristotelis, Platonis, & Xe-

nophontis urbes, toto orbe celeberrimas, lustra-
bam: sollicitè percontans ac discens, quomodo il-
lic respublicæ constitutæ essent, quas pridem flo-
rentissimas esse acceperam. utq̄; uerum fatear, fæ-
ma ipsa re longè minutior et tenuior uidebatur:
tanta ciuitatum maiestas, tamq̄; beata rerum con-
ditio, primo statim obtutu offerrebatur. Itaq; ali-
quot dies in his cõmoratus, cœpi me quorundam
familiaritati insinuare, ut singula horum opera,
commodius possem cognoscere. Complures igi-
tur me summa humanitate & beneuolentia com-
plexi, instituta, mores, leges & studia harum ci-
uitatum luculenter commemorabant: & quic-
quid erat insigne, aut admiratione dignum. mini-
mè grauatim commonstrabant. Erant autem
be uicia

*hæ uicina, quarum media Xenophontis: à cuius utroq; latere triginta stadiorum spacio, Platonis & Aristotelis mœnia distabant. Xenophontis, Platonis, & Aristotelis urbes dici aiunt, quòd hi quondam uiri eruditione & eloquentia clarissimi, fundarint, condiderint, & legibus institutisq; ciuilibus ornarint. hinc posteritas tanti beneficij non oblita, in horum perpetuâ memoriam sic appellari uoluit. Fœder: autem sese deuinxerunt perpetuo, uiresq; cõiunctas habent, quamuis moribus & institutis nõ omnino consentiãt: nec quantamcumq; uim hostium formidant. Solet illa diuersitas, ciuium animos sepiusculè in mutua odia uertere, ut nonnunquã inter sese tumultuentur: sed ad arma & cladem nonclum discessum est. Quum uerò huius loci nonnulla mesatietas cepisset, & aeris temperies, cœliq; clementia, itineris etiam commòditas, eid alias quoq; urbes uisendas inuitarent, ad Eudæmonem, Maccariæ insule metropolim, iter institui, cuius magnifica celebrisq; fama iam pridè me alliciebat: etsi agrè Aristotelici & Platonici ciues dimitterent, multifariamq; meum ab itum remorari conarentur. Pedestri ergo itinere satis sollicitè confecto, naue conscensa, in mare uersus orientem nauigare cœpi: & primo sanè die aura secunda sumus usi, *ἡ δὲ μετ' ἐπιπέδου πλοῦτος ἡ ἀνεμὸς ἰσχυρὸς* in pe-
 rep*

ἡμῶν ἕσπερον ἰα, πλεῖστοις ἰορὴ δὲ τῶν ἄλλων. Postera ue-
 rò die uesperī coorta tempestate, & seuiēte A-
 quilone, actū fuisse de nostra salute, ni naucleri
 peritiā & arte id periculi discussum fuisse. Ma-
 ne uerò iam aurora subrutilante, omnes incolu-
 mes littore potiti sumus. Est autem Macaria Macarię de
 in Eoo Oceano sublimis, ac rotunda: omniū re- scriptio.
 rum, quib. humana uita sustentatur, fertilissima,
 edificijs & mœnibus egregiè culta, legibus ac
 moribus pulcherrimè exornata. Metropolis in Eudæmon
 huius meditullio Eudæmon est: cuius urbis si pro Macarię
 rei dignitate præconium facere uelit ipsa Pætho, metropo-
 & facundia, suis profectò dicendi opibus quamli- lis.
 bet amplis exhaurirentur. Tanta huius amplitu-
 do, magnificentia, & foelicitas, ut nihil in toto
 mundo uel admirabile magis, uel literarum mo-
 numentis dignius esse arbitrer. Cum primum i-
 psam ingrederer, ad tantam omnium rerum &
 edificiōrum maiestatem attonitus obstupui. Con-
 festim occurrebant, qui data dextera me saluta-
 rent: conijciebant enim ex cultu & ore, me nō pe-
 nitus à Musarum commercijs abhorrere. Cæte-
 rum paucissimi sunt illic literarum expertes,
 ijq; summa in ignominia & infamia. Quare hu-
 manissimè excipiunt me, suamq; erga me beni-
 gnitatem multis modis declarāt: peregrinum, &
 itineris molestia de lassatum, hospitio communi-
 cato, con-

cato, consolantur, exhilarantq;. Mansi autem apud illos quatuordecim dies: ubi computationes sepe in multam noctem produximus, non quidem luxus explendi gratia, sed commentationis, & colloquij (quo nihil prius, nihilq; antiquius habebam) causa. Sic enim ego Rempub. Eudæmonensium ueluti per lulum cognoscebam: ipsi autem aliarum regionum instituta ac leges ultrocitraq; habitis sermonibus, ceu $\pi\alpha\rho\rho\pi\upsilon\varsigma$ discabant. Quæ uerò animaduerti, & memoria complecti potui, operæ precium me facturum sum arbitratus, si posterorum memoriæ proderent hoc absolutissimū scelicis reipublicæ exemplū, crasso ac pingui ingenio à me adumbratū, ceteræ ciuitates amularentur. Sic igitur mores & instituta Eudæmonensium describam, ut nō de Repub. commentarium componere uoluisset, sed quæ fortè memini, breuiter retulisse uidear. Primum ciues Eudæmonenses persuasum habent, se non temerè confluxisse, sed numinis prouidentia uite communionē sociatos coisse: ut à priore uiuendi ritu, quo sparsim in agris & syluis currebant, omniaq; uiribus, nihil autem prudentia & ratione administrabant, ad mansuetiore cultioremq; ætatis degendæ rationem traducerentur: eiq; multis ueluti membris quibusdā, unum corpus, quod ciuitatem uocarēt, cōflaretur, congregareturq; cuius

cuius salus & incolumitas ex æquo omnibus cura esset. Deum uerò mundi rerum inspectorem, admodum hac hominum societate delectari, præmiaq; conferre ijs qui tueantur eiusmodi mortaliũ cõsortia: grauius autem irasci ijs, qui quacunq; ratione uolent iura humanæ societatis: & horrenda supplicia sumpturum de uiolatoribus, & in Rempub. iniurijs. Vnde omnes eodem studio communes opes augere contendunt, nihil pensi habentes suis priuatim commodis consulere. Malè audiunt apud illos, qui proprias res publicis anteponunt: qui Rempub. propter suum compendium negligunt. Finem suæ conuersationis & administrationis esse arbitrantur, bene beatèq; uiuere. Beatam uitam iudicant, quæ cum uirtute coniuncta, à turpitudine maximè abhorret, & aliena est. Hinc omnis eorum institutio, & morum regula, ad honestatis cultum, & turpitudinis pœnam spectat. Nullus Eudæmonestium tam Bœotico & stupido est ingenio, qui dignitatem & præstantiã hominis suo momento ponderare non nouerit, qui in se expressam diuinæ naturæ imaginem non agnoscat. Quare turpissimum ducunt, aliquam peccati labem tam puræ effigiei aspergere, & uitiorum aliquo nœuo cœlestis simulachri tantum candorem deuenustare. Crebrò respiciunt ad eonditorem, archetypum suum,

Beatã uita
apud Eudæ
monenses.

Præstantiã
hominis ab
Eudæmo-
nensibus
studiosè &
seriò pon-
derari.

suum, qui non parcus, nō inclemens, nō abiectus, non iniustus: sed magnificentissimus, totum mundum suis tam effusis largitionibus sustentat: qui nullo delicto quamuis atroci in tantum iritatur, ut non illico conuersus ad misericordiam, penitenti reo ueniam donet: qui de altissimo cœli fastigio se suspici, ac dominum uastissimi huius mundi theatri adorari coliq; uult: qui iustitiæ acie quæcunque scinora diffecat, æquitatisq; trutinâ humana acta ponderat & examinat. Ad hoc consummatissimum uirtutum exēplar, cœu ad speculum se componunt, uitamq; suam moderantur:

Secundum
naturam ui
uere.

& nihil tam secundum naturā esse putant, quā castè, sobriè, seuerè, iustè & piè uiuere, omnesq; conatus suos ad communem utilitatem conferre. contra omnium maximè nature aduersari, turpem, libidinosam & impiam, sineq; contentione aliqua, traducere ætatem. Quare sedulò cauent, ne quid in Deū & Naturam peccent, ac delinquant: non tam propter impendentis supplicij metum, quā quia turpe sit, quod ex sui natura fugiendum arbitrantur. Ceterum ut in corpore humano alia membra alijs digniora sunt, & nobiliora, alia in conspicuo, alia uerò occulta & recondita: ita in Eudæmone non omnium est eadem dignitas & conditio, sed personarum multiplex discrimen. Hi quippe plebeij sunt, illi patricij:

tricij: hi in magna ueneratione & spectati, illi
 obscuro & ignobiles: & ut quisq; de Repub. me-
 retur, prudentiaq; & uirtute præstat, ita quoq;
 honoribus augetur. Aded modesti sunt, ut infe-
 rior superiori, plebeius patricio non inuideat,
 sed faueat: proceres et magnates, humiles tenuiq;
 fortuna ciues, non contemptui habeant, sed tue-
 antur, ac foueant.

Nulla despectio, nullumq; fastidium ipsorum
 coniunctionem laxat. Eò conatus, & omnem
 operam uertunt, ut rempublicam saluam po-
 steri accipiãt. Nullus, qui magistratus imperium
 detrectet: sed omnes amabili concordia, & har-
 monia quadam coherent, ac cõsentiunt. Claros
 autè & amplios uiros maximis honoribus prose-
 quuntur, uenerantur, & suspiciunt. Norunt bo-
 ni ciues, quanta sæpe mala reipublicæ dederit
 contemptus, atq; neglectus, de omnibus beneme-
 ritorum, clarorumq; uirorum: & quòd uirtutis
 uigor languescat, nisi præmium suum gloriam
 expectet. Hinc illud Euripidis crebrò ipsis in
 ore solet esse:

ὅτι τῶνδε γὰρ λέγουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
 ὅτι αὖ τις ἐδίδως λέγει πρόθυμος ὡς ἀνὴρ
 μηδὲν φέρειν αἰ τῶν ναυίωνων πλέου.

Tales itaq; posteritati cõmendant, uel titulis uel
 statuis, uel clarissimorũ uirorũ monumentis, quò
 g alacriore

Ex Hecu-
 ba.

32 De Eudæmonis repub.

alacriore ad cōsimilia uirtutis exēpla edēda anē-
mo minores excitentur. Mihi uerò miranti, cur
tantis impendijs statuas, quas uidi, partim æreas,
partim aureas, erigerent, hoc Tragici dicto re-
spondebant:

Ex Hecuba
Euripidis.

Nobilitas
Eudæmo-
nenfis.

ει βλέπονσι μὲν φίλω χροίμεθ' ἐπει' ἵ ὄλωδε μὲν
χροίμεθ' ἐτι;

Nobiles apud Eudæmonenses non habentur,
qui ipsi ignaui, longas auorū & imaginum se-
ries enumerant: sed qui propria uirtute clari ad
decus ac gloriam peruenierunt, qui rebus gestis à
se florent, ij in precio & splendore sunt. Hone-
sta tamen fāmilia nō fastiditur, si mores sint con-
similes, & respondeāt unā opinioni quam induc-
re uolunt. At exploduntur, qui plumas in gale-
ro gestant, buccas inflant, titanicū obtinentur,
& se ut heroes aut semideos suspici uolunt: cūm
perditi, luxu diffluent, & perpetuò delicientur,
nec quicquam Reipub præstent. Occidunt He-
siodicum illud protritum, huic ambizioso homi-
num generi:

Hesiod. in
op. & dieb.

τῆς δὲ ἀρετῆς ἰδιώτα θεοὶ προπαροίθεν ἔβησαν
ἀθάνατοι, μάγος δὲ λιὰ ὄρθιος ἦμας ἐπ' αὐ-
τῶ, &c.

Otiū igna-
uum apud
Eudæmo.
infame.

Infame habetur, ignauia & inutili otio tor-
pescere, situq; obduci, nullaq; re inclarescere. Vn-
de festis diebus certamina instituunt, & præmia
ponunt

ponunt uictoribus, quibus inuidentur ad indu-
 striam, atq; huiusmodi praeludijs ad fortitudinem
 exerceantur, & assuesciant. Eadem ferè disci-
 plina seueritas, quæ quondam Sparta fuit. Se-
 natus est augustissimus, ex uiris prudētia, morū
 uicq; sanctumonia spectatis selectus. Asciscuntur
 ergo in horum numerum, non qui uis, sed quo-
 rum eruditio, integritas, & fides perspecta est:
 nec uulgi, sed optimatum suffragijs magistratus
 designantur. Nam plerunq; res uulgi arbitrio
 pessimè administrantur: non enim iudicio duci-
 tur, sed affectu & animi cupiditatibus rapitur.
 Quocirca uiri prudētissimi, illam demum Rem-
 pub. firmam, stabilem, & foelicem fore arbitran-
 tur, cui president docti & graues uiri, quorum
 consilio & sapientia optimè prospiciatur com-
 munitibus commodis. Illorum gubernatorum mu-
 nus est, statum ciuitatis saluum retinere, iura tue-
 rentes ac sceleratos punire, benefacta præ-
 ijs pensare, iniurias ab omnib. propulsare, pe-
 ricula & publica & priuata declinare, dignita-
 tem reipublicæ pro uirili augere ac tueri, singula
 deniq; quæ ad comunē salutem attinēt, sapien-
 ter administrare. quæ probè ab ipsis omnia præ-
 stantur: exportationibus & importationibus re-
 rum, cōsilijs, iudicijs, mandatis, senatusconsultis,
 legibus, munificētia, munitionibus, presidijs uir-

Senatus Eu-
 demonēsis.

Officiū Ma-
 gistratus
 Eudamo-
 nenis.

tutum & literarū culta, &c. Tam innocentem, & officijs illustrem uitam transigunt, ut subditi eorum exemplo ad honestatem prouocati, ipsis uenerabundi obediant, obtemperentq;. Tanta dignitate & autoritate apud plebem sunt, ut quicquid decernant, id omnibus oraculi uice habeatur. Iuris rationem ab æquitate non seiungunt. Nec solum senatores, sed & promiscui ciues, laborem, ingenium, & fidem Reipub. promptam, expositamq; præbent: ita iusti & boni, ut natura, non disciplina consulti esse uideantur. Ea deniq; bonitas ipsis innata est, ut nihil nisi purum, liquidumq; inde haurias. Cauet autem prudentissimè, ne quis fama laborans, aut macula aliqua flagitij deturpatus, ad publica munia admittatur: à quibus arcet quoq; parum honesto quæstui deditos, aut aliàs fœdè ac scelere opes parantes. Hæc quippe res magnam suspicionis malæ fenestram aperiret, si isti ad Rempub. adhiberentur, alijsq; moderandis præficerentur, qui inquinatiores sibiipsis mederi nescirent. Curijs autem, ubi confessus & frequentia senatorum fieri solent, appinxerunt oculum cum sceptro: qua imagine Aegyptij quondam, principis simulacrum representabant. illi magistratus sic figurant: nimirum quod oculus in animalis corpore, idem magistratus sit in Republica. Oculorum beneficio caute

elo caute facimus gradum, ne toto corpore impingamus: cernimus enim, qua uia pateat Sic magistratus munere Respub. floret, ac confirmatur. Quod item sol in caelo, idem magistratus in ciuitate. Sol oculus mundi est, magistratus multitudinis oculus. Vnde Pindarū dixisse arbitrantur:

λέγοντες οἱ πολλὰ θυμῷ
ἰσθρὸν ἔχορ οἴκημα
ποταμῶ. Σινελίος δὲ ἔσασιν

In Olymp.

ἔφθαλμός. Præterea hæc uerba in æs incisa leguntur:

PRINCIPES, MAGISTRATVS,
QVE, RERVMPUBLICARVM
OCVLI SVNT: CVM IVSTI-
TIA, VIGILANTIA, LEGIBVS,
VIRTUTE MICANT: FACIBVS,
QVE SVIS INCVBANTES, COM-
MVNIUM PERICVLORVM ET
DAMNORVM CALIGINES DI-
SPELLVNT. TENEBRAE VE-
RO, SI SOCORDIA, TEMERI-
TATE, LVXV, TYRANNIDE,
CHAOS QVODDAM CAECVM
CALAMITATVM CIVITATIBVS
ORBIQVE INVEHVNT.

Pingunt etiam nauem in scopulis hærentem,
 & fluctibus penè adobrutam: cuius gubernator
 incautus & temerarius excussus, in medijs undis
 natat: uectores nequicquam manus ad cælum tol-
 lunt, diuinamq; opem implorant. Quo schemate
 monent, ne imperij clauus committatur. cuius,
 sed sapientia instructo eiusmodi, quæ non solùm
 rerum cognitionem, uerum etiam studium & a-
 morem honesti cõplectatur. In nauì fortasse quid
 mercium, aut aliquot uectorum periclitantur:
 sed Reipub. naufragio, multa millia hominũ pe-
 reunt. quæ pictura tali inscriptione insignita est:
 REGAT NAVEM QUI DIDICIT:
 INGRVENTE VERO PERICV-
 LORVM TEMPESTATE, CLÁ-
 VO PRVDENTIAE AC SAPIEN-
 TIAE INSANOS FLVCTVS DI-
 SCVTIAT, FORTITER QVE
 PORTVM INCOLVMÌ NA-
 VE OCCVPET.

Deniq; aurigam coloribus in pariete altero
 curiæ expresserunt elegantissimè, qui cum equis
 & curru in profundam foueam magno impetu
 præcipitatur: adumbrantes opinor Reipub. pe-
 riculũ, si ab imperito, & minus idoneo geratur.

Ciuis uita moderandæ rationem ingeniosè
 apprehendunt in ipso homine lucere, in quo ani-
 mus

mus principatū obtinet, corpus se obtemperans
 præbet: animus sapit, corpus obsequitur: imperat
 animus, sed corporis bono: ita Magistratus non
 sibi administrare debet Rempub. sed populo, cui
 præsidet. Infitum est & hoc Eudæmonensium
 animis, Deum esse typum principum, ac omnium
 magistratum: quare illos optimos ciuitatum re-
 ctiores aestimant, qui proximè ad formam arche-
 typi sui accesserint. Deus nihil non perspicit,
 nihil non sentit, nullis affectibus corrumpitur:
 ita Senatores suarum partium esse putat, pruden-
 ti consilio omnia prospicere, & administrare,
 nihil omittere quod ad publicam salutem perti-
 neat, nullo affectu à iustitia & ueritate abduci.
 Non punit Deus nisi raro, idq; coactus. Magi-
 stratus illic quoq; crudelitatis suspicionem leni-
 tate ac clemētia tollit: nec scēuit in subditos, quos
 ut pater liberos castigare debet. Nobis admini-
 strat hunc mundum Deus, non sibi: quare & Eu-
 dæmonensium primarij, non suum negocium a-
 gunt, sed publicas fortunas tuentur, & augent:
 & præmij loco habent, si profuerint. Cū e-
 go dicerem, apud nostrates potissimum diuitibus
 Reipub. prouincias tradi: tenuioribus autem, li-
 cet doctis & probis, omnem aditum ad honores
 præclusum esse: mirabantur amentiam istam, &
 se sceneratores appellare solitos aiebant, qui mal-

Senator his rebus æstinari, si liber sit à sordidis humili-
 bonus. rerum cupiditatibus, si falsissimis uulgi opinioni-
 bus uacuus sit, si prudentia polleat, si de rebus se-
 cus quàm multitudo sentiat. Quid illi dicerent,
 si audirent apud nos ἀυσσοράτας & sordidissi-
 mos quosq; senatores salutari? quibus neque usu
 neq; doctrina prudētia parata est: nihilominus ta-
 mē iudicijs, cōsilijs, et publicis negocijs præsum.

Quale ho- Adulteros, ebriosos, impios, auaritiæ nota inu-
 minum ge- stos, seditiosos, nouis rebus studentes, à sapientiæ
 nus nō fe- studio abhorrentes, luxui deditos, nō modò sub-
 rant Eudæ- mouēt è senatu, sed ignominie & infamie quo-
 monenses. que tradunt. Eiusmodi hominum sentinam Eu-
 dæmon non patitur, sed ueluti uenenatissimam
 pestem eicit, euomitq;.

Præmium Præmium nullum aliud expectat Eudæmonen-
 Rerūpub. sium senatus suorū laborum sollicitudinum, ui-
 tutorum giliarum, & molestiarum quas pro Reipub. salu-
 quod. te sufferre necesse est, quàm sempiternam cœle-
 stis templi sedem: ad quam animus corporis cu-
 stodia liberatus, olim sit peruolaturus. Platonis
 enim sententia ipsorum animis omnino coaluit:
 eorum animos, qui terram tutati fuerint, in cœ-
 lum reuersuros, et præmia explicatæ uirtutis ac-
 cepturos, uitam scilicet cum dijs cōmunem. qui
 uerò se uoluptatibus dediderint, & impulsu libi
 dinum

dinum omnia iura uiolarint, illis nullū accessum ad superna patere cōsortia. Quid aut ipsorum animis est sublimius, qui tanto robore res humanas cōtemnunt? qui nō exiguam ac uilē cum probro capiunt pecuniolam ex administratione, sed laboris fructum, & uigiliarum precium à Deo, cuius uicem gerunt, expectant? Quid porro beatius illis Rebus pub. quas non plebeij, quorum temeritate aliorum ciuitates labefiunt, non inopes consiliorum, sed philosophi gubernāt? Quid deniq; Deo gratius, quā tam sancta grauisimorum senatorū uita, qui proximē ad diuinitatem quandam aspirant? At nostri omne munus defugiunt & aspernātur, cui nō aliqua lucelli spes præfulget. Celebre illud diuini Platonis dictum apud Eudemoneses est: tum demum beatum futurum orbem terrarum, si aut philosophis committeretur imperium: aut quibus imperium contigisset, philosophiam sequerentur. In Eudemonesium Repub. quemlibet sua tuetur dignitas, quibusq; ordinibus suus est gradus & bonos: quo quisq; uirtute eminētior, hoc statu sublimior est. Sūmæ assignatur turpitudini, si bonæ & integre famæ homini obtrechet quis auidius. Infamē etiam est, in uirum magnæ existimationis & splendoris probra congerere: adeò sanctum habent, uirtute honorem emeruisse, ut nephas sit

Platonica
sententia.

Obtrectatores odio
haberi apud Eudemoneses.

Ordines & quicquam in proceres dicere. Credunt optimè
 status non consuli rebus humanis. si sua cuiq; autoritas in ci-
 confundan uitate maneat: si populo tribuatur, quod æquum
 tur. est: si senatui tantum cōcedatur, quantū eruditio,
 leges, & æquitas patitur: si sic alij ab alijs tempe-
 rentur, & firmo fœdere constant omnia, quem-
 admodum elementa in mundo concordia quadam
 discordia eodem statu perpetuò durant.

Eudæmonenses non ferunt eos, qui sortis sue
 obliui, maiora conātur quàm pro facultate: quòd
 intra fortu hæc res exitiosa plerunq; sit urbibus. Volunt, ut
 nã suã quis- Spartam suam, quã quisq; est nactus, ornet, nec
 quemanere cum Reipub. detrimento pennas nido maiores
 debet. extendat, præsertim si inidoneus & ineptus ad

alia munia existat. Sūma uerò laus, si quis cum
 uirtute è tenui ad lautioiorem fortunam emergat,
 aut in dignitate aliqua ampliore collocetur.

Non illiberali figmento in quodam pariete depi-
 cto monentur Eudæmonenses, ut sue quisq; con-
 ditionis obliuiscantur. Asinus leonis exurium
 indutus, multis circumstantibus formidabilis est:
 hospes autem ad personatam bestiam accedens,
 asinum esse, ex aurium prominentium indictio
 cognoscit, ac fustibus ad necem usq; cœdit: itaque
 aliena pelle exuta, bestia ignaua, omni-
 bus risum excitat. Pictura tali inscri-
 ptione nobilitata est:

Nullus

NVLLVS EVDAEMONEN
SIVM, FORTVNAE SVC-
CESSIVS ELATVS, SVAE
CONDITIONIS OBLIVI-
SCITOR: QVISQVE AV-
TEM INTRA SVAMPPELLI
CVLAM CONTINETOR, ET
SE SVO MODVLO
METITOR.

Operæ precium esset, & nostræ gentis homi-
nes eiusmodi imaginibus ad moderationē quan-
dam ducere, qui satiandarū cupiditatum gratia
nihil non animo concipiunt, & audent: cum for-
te sua quemq; contentū uiuere, & ipsis & Rei-
pub. longē salubrius foret. Sed malunt princi-
pes aliquando totum orbem tumultibus concuti,
quàm intra suam fortunam quietā agere ætatem.
at quanta id & sua & regni totius pernicie, ui-
demus. Rursus in alio quodā muro depicta est
Cleonis Atheniensis historia: qui ex byrsopôla,
hoc est coriario, creatus ductor exercitus, fortu-
na indulgente, uictoriam reportauit: captaq; Py-
lo, suam ipsius patriā spoliauit per clandestinas
insidias, atq; eximiè ditatus est: tandē per aliū cie-
tus, maleq; acceptus, pœnas dedit, quòd ultrà co-
riarij sortē aspiraret. Epigraphæ huius talis est:

Cleon A-
thenicus,

SI CLEON IN SVA PELLE
QVIESCIT

QUIESSET, A COMICORVM
SALIBVS ET MORSIBVS IM-
MVNIS, SALVVS SVA SOR-
TE MANERET.

Duo Reipub. firma-
menta. Eloquentia.
Duo autem potissima ornamenta, & ceu sul-
cimenta Eudæmonensis Reipub. sunt, eloquen-
tia, & literarum studia. Eloquentiam excolen-
dam his de causis cēsent. Primum, quia hac sola,
ratio, nobilissima hominis portio, sese, suamq;
uim explicet, quæ alioqui quasi caligine inuolu-
ta latuisset: unde & solum hoc discrimine tam
insigni brutis animantibus præstemus. homines
enim linguæ usu destituti, parum à bestiis differ-
re uidentur. Deinde, cum soli homini loquendi
munus à Deo indultum sit, par est ut id suæ natu-
ræ tam proprium, diligenti studio excolat. De-
niq; reipsa comperiūt, nihil prudēter fieri citra
dicendi operam: omniumq; factorum, officiorum
& cogitationum ducem esse sermonem: quo qui
insigniter pollent, cæteris maiore prudentia &
consilio antecellere putantur. Præterea intelli-
gunt sapientes uiri, orbem terrarum magnis i-
gnorantiæ ac errorum tenebris immersum iri,
nisi eloquentiæ munere de æquo, bono & hone-
sto, alijsq; rebus, quarum cognitio in uita utilis
est, dilucidè & commodè differeretur. Philo-
sophiæ autem studijs cur non patrocinentur?
cūm

Philoso-
phiæ stu-
dium.

cum nulla uita pars his uacare possit: ex eo quippe fonte reipub. administrandæ scientiam, omniq; morum & honestatis præcepta hauriunt: extra quæ uita humana potius caligo atra & mors, quàm uita esset. Ergo summa cura cauent, ne fontes omnium rerum bonarum, literas & philosophiam, amittant. Collegium magnificum ingeni sumptu extruxerunt, in quo honestis salarijs utriusq; linguæ peritissimos uiros cõductos, splendide ac lautè alunt, sustentatq;: qui iuuentutem, à teneris statim unguiculis, in optimas artes erudiât: & in pectora adhuc uacua, inq; omnem habitum sequacia, instillent opiniones bono uiro dignas, salubribusq; de honesto decretis muniât. Suget Eudæmonensis pubes ex optimorum scriptorum libris utriusq; linguæ medullas, à primis æui rudimentis. Vbi uerò ad solidiorem eruditionem granduerit, mox sanctioris philosophiæ institutis traditur: quæ non ex putribus barbarorum Sophistarum lacunis, sed ex limpidissimis Aristotelis, Platonis, Plutarchi, Theophrasti fontibus petunt. Sunt autem disciplinarum sapientiæ omnium præstantissimi professores, magnis impendijs undecumq; cõquisiti. A Philosophia ad dicendi artes gradus fit, quæ traduntur ipsis ex Demosthene, Cicerone, Isocrate, Platone, Quintiliano, alijsq; disertissimis autoribus: quos, exacto iudicio,

Schola Eudæmonensis.

dicio, & magno ingenij acumine explicat Rhetores, ad id adhibiti. Mox adulescentes in fictis controversijs ac thematijs, quæ à Græcis dicuntur *μελέται*, exercentur, foroq; & Reipub. parantur: ne animi nimio literarum otio mollescant, emasculenturq;. Quare artibus ingenius, eloquentia, rerumq; cognitione instructi, ad Rempub. accedunt. Nolim tamē quis hinc suspicetur, Eudæmonem multa sophistarum turba corruptam esse, qui id solum operum dent, ut magno cum applausu populi garriant: sicut quondā Attica fuisse dicitur, ubi Gorgias, Lysias, Isocrates et Prodicus, alijq; suaviter & ad aurē dicendo, multitudinis favorem eblandiri, nec mediocrem mercedem emendicare solebant. Imò antiquam quandam severitatem spirat, nec patitur à uera uirtute ad ignauū otium per hos iuuenes traduci: sed philosophiæ munere sibi educat idoneos ac egregios gubernatores. Quòd autem exosos habeat istos rhetorculos, & ostentatores blaterones, ex illo Euripidis epigrammate, quod in Collegio est. quodam marmori insculptum uidi, & descripsi, apparet:

— Ανθρώποιτιν ἂν ἐγγλυῖ ποτε
 τῶν πραγμάτων τὴν γλώσσαν ἰχθύων πλέου.
 ἀλλ' εἴτε γῆστ' ἔδρασε, γῆστ' ἔδει λέγειν.
 εἴτ' οὐκ ἔπειρα, τὸς λόγους εἶναι σαθροὺς,

λέει μὲν Διὸς ἀδελφὸν ἐν λέγειν ποτέ.
σοφοὶ μὲν ἔρως οἱ τὰ δὲ ἠκρωτότεροι,
ἀλλ' ἢ Διὸς ἀνταδιὰ τέλους εἶναι σοφοί.

Notantur enim his uersibus, qui alienis auri-
bus escas colligunt: aut qui corrupti, causas de-
prauant bonas, aut malas fucant.

Prætereo interim poetas, qui, quanta maiestã
te & dignitate, hic Homeri uatis eminentissimi
poemata moduletur & explicet, alter Vergiliij
sublinem grandiloquentiam intonet ac demon-
stret, tertius deniq; tragica scripta pensculet at-
que enucleet, uerbis consequi non possum. Nec
minus florent in Eudæmonensiũ gymnasio, Mu-
sice cum cæteris Mathematicum disciplinis: quas
apprimè utiles esse, ijs quoq; qui Rempub. capes-
sunt, nemo fortasse dubitat. Modulis autem &
cansionibus nõ quibusuis utuntur, sed ijs tantum,
que animi uim ac spiritum excitant, & impetum
quendam ad res gerendas inducunt. Quorum
Phrontisterium hisce uersibus inscriptum est:

ἔστι βροτοῖς ἡδύγορον ἀείδειν.

Item:

πᾶσι γὰρ ἀνθρώποισι μὲν ἐπιχθονίοισι μὲν ἀοιδοῖ
τιμῆς ἐμμοροὶ εἶσι, ἡ δὲ αἰδέως, ὄντων ἄρα σφείας
ἡμᾶς μὲν ἑδιδάξε, φίλησε ἢ φῦλον ἀοιδῶν.

In aula, ubi hæc ars perstrepat, circum circa
prestantissimi citharædi depicti sunt, qui mirum

in mo:

Aristoteles
in 8. de Re-
pub. ex Mu-
sico citat.
Homeri
uersus ex
Odyss. d.

Prestantes *distrabunt, & morantur.* Demodocus Phæa-
 aliquot ci- *cum regis Alcinoi mensæ assistit, & citharâ pul-*
 tharædi. *sat: flet Vlysses. Ad Amphionis modulationem*
coeunt saxa, & Thebana mœnia constituunt.
Arion delphino per æquor apertum inuectus,
chordis digitos applicatos habet. Orpheus tri-
stissimus citharæ fidibus canit, & amissam Ery-
dicen mœstissimis numeris luget: circumstant ua-
ria animantium genera, defixis in Orpheum o-
culis, quasi permulceantur harmoniæ dulcedine,
condoleantq; infœlici citharædo: currunt arbo-
res, & motant ad melos sua cacumina quercus:
sistunt suos cursus flumina, suauitate cætus incre-
dibili attonita. Iopas Sidonius epulas exhilarat:
dumq; cœlestium corporum motus & effectus ca-
nit, modulaturq; obstupescunt Dido, Aeneas, ac
cæteri conuiuæ. Horû choro adsunt & Ter-
pander, & Timotheus. quorum illû Ephori mul-
ctant, quòd unam tantû chordam præter necessi-
tatem intenderat, eiusq; citharam arreptam pa-
xillo affigunt: hunc quidam ex Ephoris ense di-
stricto interrogat, ex utra citharæ parte chor-
das, quæ ultra septem accesserant, incidi uelit.
Dauid quoq; Regius propheta in terrâ procum-
bens, citharæ pulsibus diuinos Psalmorum num-
ros personat, ac modulatur.

Magnum etiam decus Eudemoneſis ſchole, Theologi.
 Theologi, qui numero tres, ſacras literas proſi-
 tentur: quo in negotio, non friuolis quorumlibet
 interpretamentis utuntur, ſed ipſos ad eunt ſon-
 tes, trium linguarum peritia ſiſi, ac inde uera di-
 uinorum oraculorum ſenſa eruant: uetuſtiſſimo
 rum interpretum teſtimonijs ſua ſulciunt, ſtabi-
 liunt atq; confirmant: horum conſilijſ inſtructi,
 abſtruſas ſacræ ſcripturæ opes proferunt, expli-
 cantq; & ſincere religionis cultum. aboleri opi-
 nionum uarietate nõ patiuntur. Medici quoq; Medici.
 ſatis frequens auditorium habent, quòd horum
 ſcientia in Repub. neceſſaria uideatur. quod e-
 nim aliud perſugium in medijs morbi anguſtijs,
 quàm medicorum conſilium, & auxilium? Sue-
 igitur diatribæ parietes ornarunt Chirone, Ae-
 ſculapio, Apolline, & Peone, deorum medico: i-
 tem Galeno, Hippocrate, Auicenna, & Nican-
 dro, præcipuis medicinæ cultorib. atq; patronis.

Deniq; legum & iuris ciuilis ſtudiũ in Eudæ-
 monēſi gymnaſio florētiſſimũ eſt. Cæterum nul-
 lus locus Bartholo Baldo, Abbati, cæteriſq; ope-
 roſis iuxtaq; barbaris cõmentatorib. relictus eſt:
 imò purum & liquidũ iuris intellectũ, legũq; ſen-
 ſus, ex ipſo puriſſimo et Latiniffimo uerborũ cõ-
 textu hauriũt. In eo latere collegij, quod ad forũ
 ſpectat, hæc uerba marmoris inſcripta uiſuntur:

„ Arbitrati sumus ad nostræ ciuitatis salutē &
 „ diuturnitatē nō minus pertinere, iuuentutē, uni-
 „ cam futuræ Reip. spē, probis morib. bonisq; lite-
 „ ris institui, quā urbē mœnit. cingi, munimētisq;
 „ alijs firmari. Tutissimū quippe præsidū, & stabi-
 „ limentum longæ incolumitatis, in prudentium ui-
 „ rorum consilijs, & sapienti omnium rerum ad-
 „ ministratione positū est. Quare hoc collegium,
 „ & hanc scholam, ut publicam honorū uirorum
 „ officinam extruximus, instituimusq; & annuis
 „ redditibus ampliter dotauius, ex qua docti & i-
 „ donei ad Reipub. munera uiri, uberi perpetuō
 „ prouentu prodeant, & in nostrā ci-
 „ uitate efflorescant.

Rerum no-
 uandarum
 studium de
 restabile a-
 pud Eudæ-
 monenses.

Sed de Schola satis: transeo ad alia. Rerum no-
 uandarum studium prorsus damnant, ueterum
 institutis manent. Intelligunt enim, innouatio-
 nes radices esse magnarum seditionum. Ex uete-
 rum annalibus documēta huius rei sumunt, quōd
 uidelicet ista immutandi, omniaq; peruertendi li-
 bido, cum multis alijs ciuitatib. & imperijs, tum
 etiam Atheniensibus ac Romanis malè cesserit.
 nam ex innouationibus, priuata commoda que-
 runt homines, publicasq; res morantur. Quare
 in eum qui leges abrogare, aliaq; quæ maioribus
 uisa sunt, antiquare, aut noua condere studet,
 cuerisi-

seueriſſimè animaduertunt, ut qui ſaluæ ciuitatis ſtatum labefactare tentet: niſi euidentibus rationibus planũ fecerit, cõmuni utilitati plurimum hinc acceſſurum. Vbi populi conuentus fieri ſolent, hæc nota apud Athenæum ſententia ſaxo incifa legitur:

ΣΥΝΕΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΕΣΤΙ ΕΜ
ΜΕΝΕΙΝ ΤΟΙΣ ΠΑΛΑΙΟΙΣ
ΔΟΓΜΑΣΙ ΚΑΙ ΖΗΛΩΜΑΣΙ.

Quanto beatioreſ Eudæmonēſes nobis ſunt? quibus impunè licet, pro libidine, tantum nõ cœlum & terram miſcere? Reſcindimus uetera, & ſancimus noua: eaq; ruruſ abolemus, & denuò aliud rogamuſ: ſic fit, ut omnia ſurſum ac deorſum agantur, nec quicquam ſuo in ſtatu diu maneat. hac occaſione legib. ſua dignitas perit, ma- giſtratus & primorum autoritas hebecit, contumacia plebem inuadit, uitia cumulantur. Eò nos perducit *λυποποιὰ* ſtudium. Q. Seruiliuſ Hala, Spurium Melium nouis rebus ſtudentem, ſua manu occidit: & noſtri perſerũt, effrenatã ac furioſam quorundã licentiã innouandi quic- quid & in Repub. & in religione libet? Vnde tantuſ tumultuum procellaſ in mũdo eſſe ortas, non dubium eſt.

Leges conduntur ſenatuſ autoritate, & popu

Legum ſan-
ctioſ

h

a

li con-

ctioſ

Leges quales apud Eudæmonenses. Seditiones.

li consensu rogantur, multis antè demonstrato, quanto emolumento Reipub. futuræ sint. Sunt autem eiusmodi, ut non solum comminentur pœnas maleficis ac transgressoribus, sed præmijs & honoribus inuitent ad rectè agendum. Seditionibus omnem fenestram occludunt, quòd ea compendiaria uia sit ad perniciem. Conciliabula & priuata conuenticula ciuibus, quibus sepiculè conspirationes contra Rēpub. fiunt, uerita sunt. Si qui deprehensi fuerint aliquid aduersus publicum ciuitatis statum moliri, capite pœnas tanti sceleris exoluunt.

Luxus & immodici sumptus,

Porro sapientissimus Eudæmonensium magistratus cum intelligeret, seditiones & tyrānides, potissimum ex luxu & delicijs nasci: sumptuosum quæstum superante, ad malas artes homines se uertere, quò luxui semper pecunia suppetat: legibus sumptuarijs priscorū exemplo intemperantiam ciuium coercent, ut quisq; pro modulo facultatum suarum sumptus faciat. Nulla quippe præsentior Reip. pestis, quàm luxuria, quæ cum uita libidinosa & intemperante coniuncta est: quam mox sequitur animus nullum facinus aut scelus horrens, frangitur & emasculatur iuuentus, & inutilis ad omnem functionem intemperantia uitæ redditur. Hinc tot morborum agmina ueniunt: substantia exhauritur. Mentis quoq; stupi-

stupiditas, animiq; leuitas comitatur immodicam
 deliciarū affluentia: deniq; seditiones, adulteria,
 proditiones, rapinae, & (ut semel dicā) ipsius
 Reipub. euersio, ex hoc malo pullullāt. Nullum
 scelus, nullum facinus est, ad quod suscipiendum
 non impellat uoluptatis libido. Constat bonis
 uiris, nihil praestabilius mēte homini esse datum.
 nolunt itaq; hoc diuinum munus ac donum uo-
 luptate & luxu cōtaminari: eosq; ab honoribus
 arcent, quos sciunt delicijs indulgentiores esse,
 que consilium & omnem rationem impediunt.
 Versus Diphili, qui apud Athenaeum leguntur,
 de legibus sumptuarijs Corinthi latis, tabula la-
 pideae inscripti illie apparent:

τοιῦτον οὐκ ἔστι βέλτισ' εἰς ἀσθε-
 ναῖς ἐν αὐτῷ, τιν' ὀφειλόντ' ἀεί-
 λαμπρῶς ὀρώμεν, τῶτον ἀναδείξαι πόσον
 ἦν, καὶ τι ποιῶν, καὶ μὴ ἴσταν ἔχει,
 ἢ αἱ πρόσσοδοι λήσσι τὰναλώματα,
 ἢ αἱ ἀπολάουσι τῶτον ἴδου τὸ βίον.
 ἢ αὐτὸν ὑπὲρ τὴν ἴσταν διαστανῶν τύχῃ,
 ἀπειπον αὐτῶ τῶτο μὴ ποιῶν ἐτι.
 ὅς δ' αὐτὸν ἢ μὴ πείθει, ἐπέβαλον συμμίαν.
 ἢ αὐτὸν μὴ δὲ ὅτιον ἔχωρ ἦν πολυτελῶς,
 τῶ δὲ μίῳ παρὲδωκαν αὐτὸν. ἢ ἀνδεις.
 οὐκ ἐνδέχεται γὰρ ἴδου αὐτὸν καὶ τινός.
 τῶτον σωίης, ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει

Leges sum-
 ptuarię Co-
 rinthi late
 olim.

ἄλλω ποδότην, ἢ ἑὸς τοιχογράφον,
ἢ τῶν ποιδέτων ταῦτα νομινοῦν τισίη,
ἢ συνοφασίαν ἢ ἀγορᾶν, ἢ μαρτυρίαν
ἢ ἄλλω τοιότηον ἐναβαλίσειον γένος.

Bona uale-
tudo Eudæ-
monensium.

O si et apud nos leges sumptuariae ferretur,
et hi uersus omnibus parietibus, foribus, ualuis
inscriberentur: non in tanta scelerum immanita-
te uersaremur. Quid enim corruptius luxu ho-
die est: quam Germania omnis generis uolupta-
tibus addictissima? ubi omnes lenones, heluones,
ganeones, asylum ac profugium habent: tantum
degenerauit a prisca illa parsimonia ac frugalita-
te, ut omnia uoluptate metiantur: cuius fructum
summæ felicitatis esse arbitrantur. Hinc illa ui-
tiorum illuue tota serè obbruit. Inoffensa ua-
letudine sunt Eudæmonenses usq; ad ultimam et
decrepitam etatem: idq; debent diæte, et conti-
nentiæ. at nos uix dum iuuentam egressos poda-
gra, senectus, morsq; cita occupat. Omnes Eu-
dæmonis ciues re mediocri sunt, ac de suo uiuunt:
apud nos omnia plena mendicabulorum circūfora-
reoni. Sapientia, ingenij acumine, prudentia ni-
hil nõ perspiciunt, excogitant, et administrat: nos
temeritate, audacia, stupiditate mentis, animoq;
sexcentis morbis corrupto, flagitia flagitijs ac-
cumulamus, et Rēp. pestū damus. Mirū, princi-
pes tāta luxuriæ dāna nõ sarcire legū seueritate.
Ebrices

Ebrietatem usq; adeò detestantur, ut sacrilegos & ebrios æquali odio persequantur: nec iniuria, ut ego quidem sentio. nam infra brutorum conditionem ponendus est homo, qui suam naturam immodico uino strangulat, rationisq; uim præscat, qua sola homines dici meremur. Et cum nihil tam secundum naturam sit, quàm frugalitas, uictusq; parsimonia: quid execrabilius homine, qui ingurgitatione naturæ ius uiolat, eiusq; limites egreditur? (quod ne ipsæ quidem bestię faciunt) qui naturæ, optimæ rerū partitis, ac modico contentæ, immemor, uoluptatem, intemperantiam, luxuriam, pro uirtute, temperantia, & continentia amplectitur? quibus naturam suam extinguit, sibiq; uitam decurtat.

Quare si quem in publico madentem uino immodico, incessu uacillantem, & ineptius gesticulantem offendant, confestim comprehenditur, & in custodiã traditur, asseruãdus per triduum: quo exacto, coram tribunali sistitur, & grauissimè criminis reus arguitur: quasi ipse sibi uim attulerit, & intemperantia nexuerit insidias uitæ suæ: quod detestabile Eudæmonensibus habetur. Si prius honoribus functus est, iisdem priuatur: sin minus, in perpetuum omnis spes & occasio potiundi magistratus aufertur, adimiturq;. Per suasum quoq; habent, Deum uehementer offendi

Ebrios puniunt Eudæmonenses.

abusu tam præstantium rerum, quas nobis non malignè, sed effusè quotidie dilargitur: itaq; amore honesti, & metu numinis iræ, ad puniendos ebrios, immoderatoq; potu opprimi solitos impelluntur. At apud nos Germanos usq; adeò vulgaris est illa οἰνώχνη, seu angina uinaria, ut iam non dedecus habeatur uinolentia: sed ceu iucundum & amœnum spectaculum, omnibus risum excitet, ac benevolentiam apud quosdam conciliet: fauemus enim tam facietis & festiuis combibonibus: nulla ciuitas, nullus uicus, nullus angulus per omnem Germaniam est, qui non oleat uinolentiam, qui non crapulis sordeat. Vident hoc magistratus, proceres, principes: sed cum eodem in luto hereant, eadē in charybdi laborent, conuiuent. qua enim modestia alios corripere, ipsi eodem uitio inquinatiores?

Læta & modesta sym-
posia.

Cæterum hilares & modestæ compotationes non improbantur Eudæmonensibus: nec idcò inuis uocatur, qui potu moderato dysopiam & sic cum exciuit, ac cyras eluit, ad hilariorēq; uultum & festiuitatē quandam conuertitur. Quare œnopoliorū foribus tabula, hoc Euripideo inscripta carmine, uidetur affixa:

— ὁ Σεμέλης γένος

Ex Bac-
chis Euri-
pid.

βότρυος ὑγρόν πόμα δῦρε, λείπενέγνατο
θνητοῖς, ὁ πάντα τὸς ταλαιπώρουσ ἔσχετῶς

ἀπ᾽ αὐτοῦ

ἀπὸ τῆς, ὅταν πλεῖστον ἀμπελὸς ποῖς.
 ὅταν τε λιθὸν τῶν καθημέριων λιανῶν
 δίδωσι, ὅτε ἐστ' ἄλλο φάρμακον τῶν αἰσ.

Huc mihi pertinere uidetur celebris illa So-
 cratis apud Xenophontem, de bibēdo sententia:

ἀλλὰ τῶνευ μὲν ὡ ἀνδρες καὶ ἐμοὶ πανὺ δουεῖ. In Sympo-
 τῶ γὰρ ὄντι οἶνος, &c. fio.

Obscenitatem uerborum (quam Græci αἰ- Obsceni-
 χρολογία dicunt, nos uerbo uerbum reddentes tas uerbo-
 turpiloquium) legibus ἐ sua ciuitate extermina- rum.

runt. tales enim credunt suos euadere, qualia col-
 loquia quotidiana sint: & turpia uerba, turpia
 quoque facta proximè sequi persuasum habent.

Equidem omnis contubernij conflictatio pluri-
 mum momēti habet tam ad corrigenda quàm ad
 deprauanda ingenia mortalium: tamē præcipuè
 ualet oratio, quæ ex penetralibus animi de-

prompta, occultam quandam uim & energiam
 secum affert, ac in auditoris animum tràssundit:
 si fuerit pestilens & impudica, præsentaneum ue-

nenum: si honesta & salubris, efficax remedium
 est. Cynicorum sententiã pridem exhibilarunt,
 plus tribuentes Aristoteli in 8. de Repub sic scri-

benti: ὁλως μὲν οὐδ' αἰχρολογία ἐν τῆς πόλεως
 ὡσὸρ ἄλλο τι, ἀεὶ τὸν νομοθέτην ἐξορίσει. ἐν τῷ
 γὰρ ἀρχεῖῳ λέγειν ὅτις τῶν αἰχρῶν, γίνεται
 καὶ τὸ ποιεῖν σὺβεγγυς. Quod si nostrorū mo-

rum spurcitiem & inueteratam apud plerosque uerborum obscenitatem considero, illorum uerrecundiam, & sermonis & morum honestatem ueneror, nostram pudendam impudentiam execror: qua etiã ad mensas, quæ tamẽ mores castos & defecatos animos desiderabant, atq; in bonorum uirorum conuiujs turpissima & fœdissima quæq; eructare non erubescimus: imò ex insigni obscenitate gloriam quærimus, nobisq; laudem arrogamus. Videas sepius iam canicie albescentes senes, adeò non abhorreere à uerborum turpitudine, ut facile spurcissimos lenones fœditate & impudentia superet. Res est luce clarior: nemo tamen apparet, qui pristinam morum sinceritatem uindicare uelit.

Blasphemix. Blasphemias, quibus furiosa mortalitas nonnunquam Deum, aliosq; cœlestis regni consortes incessit, nemo in Eudæmonensiũ ciuitate audit. adeò horribile ducunt, Deum, omnis boni fontem & uitæ autorem, execrationibus irritare. Quòd si quis huius criminis reus arguatur, & conuincatur, cuestigio ad supplicium ducitur: cui mox

Blasphemorum pœna.

per ceruicem extracta lingua abscinditur. In ea enim opinione Eudæmonenses sunt: nisi maleficos punirent, præsertim qui in Deum impij sunt, ob unius flagitiosi ciuis delictũ totam Rempub. periclitaturam. Vnde & Hesiodum dixisse au-
torem:

tumnat: πολλὰντι λὼν ἔμπασσα πόδῃς νακδ̄ ἀν-
 δρὸς ἐπαιγῶν. Quid uerò uulgatius? quid cōmu-
 nius & usitatius blasphemijs? quid etiam impuni-
 tius? Parū uir esse creditur, nisi qui fortiter blas-
 phemias eiusmodi intonet. Putant magni animi
 iudicium esse, talia diuorum conuicia ingemi-
 nare. Iam quid Deo benignius & indulgentius,
 qui impunitate hāc impietatem quotidie donat,
 nec accelerat & festinat ultionem? Procerum
 erat, in tales blasphemos animaduertere: nisi se-
 curi cōmunis tranquillitatis, ad suam rem essent
 attentiores.

Prauos mores, & à ueterū disciplina patrijsq;
 institutis degeneres corrigunt: nec minus ocula-
 ti sunt in eiusmodi leuia uulgi uitia, quàm in a-
 trocia scelera: non ignari, ex minimis uitijs maxi-
 mam sepe uitiorum colluuiem inundare. Quare
 principijs obstāt, ne mora interiecta morbus in-
 grauescens, maiore periculo sit ressecandus. Si
 & nostrates idem fecissent, non tam corruptum
 esset uulgus: cuius ingenium incorrigibile, nunc
 peccandi libidine penitus computruit. Ab initio
 facilis nascenti malo medicina fuisset: sed quia
 connixum sit ad minuta illa errata, immedicabi-
 lis uitiorum lues emerfit.

Mores & di-
 sciplina ci-
 uilis.

Peregrinari Eudæmonensibus non est fas, ni-
 si impellat necessitas, aut negotium serium postu-
 let. adeò

Peregrina-
 tiones.

let. adeò sedulò cauet senatus, ne quid peregrino-
rum morum contagij attrahant ciues, quòd ex
hoc fonte omnis rerum publicarum perniciēs na-
sci soleat. Qui autē non fert suos liberos iuxta
patrium ritū institui, iure ciuū priuatur. Per-
spiciunt prudentissimi uiri, omnes promptiore
ingenio esse ad nequitiam, quàm ad uirtutem.
Quare & negociatores & mercatores paucis-
simos in sua ciuitate ferunt: quia horum culpa
& uitio sæpe pubes optimè instituta, corrumpi
soleat. In eos qui peregrinorum morum studiosi
nimium sunt, tale Epigramma, ex Pindaro, in æs
incisum, etiamnum legitur:

Ex Pythi-

ἔστ' φῶλον ἐρᾶν-
cis. θρώποισι μεταιώτατον,
ὄστ' ἀιχμύωρ ἐπιχά-
ρια παπταίνει τὰ πόρω
μεταμῶνια βη-
ρῶν ἀηράνταις
ἐλπισιν.

Intelligo nunc, quantum malorum Germa-
niæ sit inuectum, ex hoc, quòd recesserit à maio-
rum institutis, qui frugalitatem colebant, luxum
horrebant, simplicitatem morum probabant: at
ipsa ætas nostra peregrinarum nationum admix-
tu corruptissima, et luxu barbarico effæminatissi-
ma facta est. Quotusquisq; enim non patrium
cultum

cultum fastidit: non incessus, conuersationes, mo-
res, hic Hispanorum, ille Gallorum, tertius Ita-
lorum effingimus? Dissplicent arma patria, pere-
grina placent. Nauseamus ad ueterum parsimo-
niam & uictus frugalitatem: luxum, uitæq; stre-
pitum amamus. sic ne uestigiū quidem pristinae
seueritatis ac temperantiae superest. Musitant
principes, conuiuent magistratus, leges nullae
ueterem Germaniae disciplinam uindicant. La-
cedaemonij quondam militem scutiferum intere-
mere, quòd scuto nonnihil purpurei panni præ-
ter morem intertexuisset. in tantum horrebant
exemplum peregrinae luxuriae.

Sed & modus in uestitu ciuibus Eudæmonen-
sibus præscriptus est: alius Senatoris, alius priua-
ti, alius patricij, alius plebeij, alius matrone, a-
lius puellæ cultus atq; ornatus est. Luxū ex æ-
quo omnes horrent, & fugiunt. Arguit aut uer-
stis prudentiam, grauitatem, sanctimoniam, mo-
derationem, modestiam, aliosq; animi penitiores
affectus, uirtutesq;.

Res magistratus auspicio geruntur. quòd uul-
gus decernit, id suspectum habetur: propterea
quòd non ratione ductus, sed affectibus ablatas
plerunq; pessima perniciosissimaq; cõsulat. Nam
optima paucissimis placent: deinde cùm diuersa
uulgi iudicia, contrariaq; studia sint, nihil boni
aut sani

Vestiendi
ratio ciui-
bus Eudæ-
monensib.
præscripta.

Penes arbi-
triū magi-
stratus res
sunt Eudæ-
monensium.

110 De Eudæmonis republ.

aut sani loquitur, constituitq;. Quare imperitiam multitudinis suffragia non admittunt, sed à rebus agendis arcent: quod hoc nihil inconstantius sit: Plebs. nullus Euripus, nullum fretum tot motus, tantas tamq; uarias agitationes habeat. Multa quoq; in plebe imperitia est, nullusq; rerum delectus, & ad prauitatem ingeniata indoles: quam in scelus & turpitudinem impellit egestas, inscitia, ac mores nulla eruditione conditi: omnia autem lucro & pecunia metitur: ea studia, & eas artes solum in precio habet, quæ pollicentur questum, *ὡς πρὸς τὰ ἀλφίτα* (ut Græcorum prouerbio dicitur) faciunt. Cæteras, quod nullam lucri spem præferant, despicatui habet: ad animi bonorum pulchritudinem, non secus ac lippus ad solis obtutum, caligat. Neq; hæc ideo dico, quod populus Eudæmonensis moribus tam corruptis sit, cuius uite honestatem sæpius prædicauit: sed ut occasione mali sublata, status & ordines ac dignitas Reip. retineantur: quæ facile labeficeret, si uulgi arbitrio administraretur, quod ad ingenium suum, leui ansa præbita, redire solet.

In pariete quo Curia ad forum spectat, pictus est Phocion Atheniensis, qui è suggestu ad populum exæstantem loquitur: proditq; se esse illum, quem oraculum omnium sententijs aduersaturum designarit, quod perspiceret inconditam multitudinem

Ex Xenophonte uerba sunt hæc uerba.

tudinem nihil sani nec agere, nec loqui, cuius pi-
ctura talis est Epigraphæ:

VVLGVS PESSIMVS RERVM
GERENDARVM AVTOR EST.

Idem uerba facit ad populū, qui cū manuū
strepitū plauderet & eius sermonem approba-
ret, conuersus ad amicos: Quid (inquit) nūn-
mali quippiam dixi imprudens? Persuasum enim
habebat, nihil placere vulgo, quod ē recto iudi-
cio proficisceretur. Nec illa figura inscriptione
caret, nā hęc uerba saxo inscripta leguntur:

QVOD OMNIBVS PLACET, BO-
NIS VIRIS SVSPE-
CTVM HABETOR.

De ecclesiæ institutis, & numinis cultu, nulla Religio,
prorsus dissensio est apud Eudæmonēses: qui o-
mnium aliarum rerum summā, scopumq; ueram
religionem esse arbitrantur. quam ex limpidissi-
mo Euangelij fonte hauriunt, nullis superstitionum
erroribus detenti atq; impediti, diuinorum
oraculorum interpretes non quosuis recipiunt:
sed eos tantū, quos uetustas, eruditio, integri-
tasq; uitæ posteritati cōmendat. Tanta deuotio-
ne, tamq; prompto animo sacris intersunt, ac
Euangelij conciones audiunt, ut ipsius spiritus
numine afflatus diceret: nulla hypocrisis, nulla à
catholica fide deflexio: nihil ambiguum, omnia
pura,

pura, syncera, candida, planèq; ipsum C H R I
 S T V M resipiscentia. Præcipuū religionis in-
 crementum, & ecclesiæ ornamentū esse credunt,
 cū pietas gliscit in populo, cū uita decrescit,
 boni mores augetur, cū sacra Euangelij do-
 ctрина uiget. Ministri ecclesiæ, quos, ut nos, sa-
 cerdotes appellant, imitatione & uitæ & morū
 CHRISTVM ipsum referunt, cuius in mu-
 neris successione se esse persuasi sunt: populū ad
 pietatis officia, & Christiane uitæ profectum,
 suo exemplo inuitant. assidue plebe docenda, sa-
 cris faciundis, precibus Deo offerendis occupan-
 tur. ideoq; magno in precio sunt: quorum tanta
 autoritas & existimatio, ut illorum uerba ora-
 culorum uice, uita exemplar uirtutis & integri-
 tatis, officium & dignitas omnium suprema ha-
 beatur: ab auaritia, libidine, uitæ luxu, aliorūq;
 uitiorum inquinamētis alienissimī sunt: aluntur
 autem ex publico Ecclesiæ erario. Tantū uerò
 studium, tantus religionis ardor atq; estimatio,
 ut si labascere hanc, cultumq; diuinum languere
 & frigere animaduertent, uniuersæ Reipub.
 omniumq; saluti timerent. Quare pietatis & nu-
 minis cultus acerrimi sunt uindices. Nec cuiuis ē
 triuio de religione permittunt iudicium: sed ijs
 tantum, qui ex professo id negocij tractant. Si
 quæ impudentius & arrogantius quæ in buccā
 forte

Nō quibus
 apud Eude
 mon. de re
 ligione sta
 tuit.

fortè uenerint, in religionem, & ecclesie constitutiones deblaterantè deprehendant, illicò è Repub. eijciunt, ut communis status ac incolumitatis turbatorem, euersoremq;.

Prorsus ab Eudæmonensium more abhorret, inter pocula de rebus grauibus disputare. Intelligunt prudentes uiri, quantū malorum sæpe hinc ortum sit, & quantam interdum uitij fenestram aperuerit, talis loquendi & disputandi libertas. Mirabantur Eudæmonēs, apud nos tam uarias religionis sectas, tot hæreses, tumultus, opiniones esse: cum tamen CHRISTI doctrina nulli sit obscura, & tot episcopi, cardinales, purpurati, papæ, sacerdotes, abbates, monachi præsideat: quorum officium sit, hanc rem tam incertis opinionum ac dissensionū labyrinthis implicatam, expedire, ac extricare. Ego dicebam, ipsos securos in utramq; aurem dormire: magisq; de uitæ strepitu, & crumena nummis distendenda sollicitos esse, quàm de rerum pace. Præterea cuilibet plebeio etiam inertissimo liberum esse statuere, aut rescindere in religionis causa, quicquid collubesceret: neminem, aut perpaucos esse, qui ad Synodorum arbitria ac autoritatē, rem tantam statuatur.

Inter scyphos de ferijs loqui, non fas Eudæmonensibus.

Annonæ suum precium præstitutum, fixumq; Annonæ precium. est: nec ius cuiq; est merces pro arbitrio uēdere.

i alioqui

alioqui hominū prauitate cō exeresceret rerum
caritas, & aestimatio, ut in ipsa affluentia & co-
pia egerent ciues: omnes enim apprimē dociles
sumus ad avaritiam. Si quis rem aliquam pluri
uendat, quā consuetudo ferat, multā unā cum
re producta pendere cogitur.

Maledici & sycophantæ. Maledicos, obrectatores, sycophantas, qui
bonorum famæ insidiantur, & odia sua in alio-
rum perniciem destinant, ciuesq; in mutuam ra-

Fures. biam inflamman, è ciuitate eijciunt. Fures, ut
Ocio de- nos, in crucem affigunt. Ocio inutili languentes,
diti. aut comotationibus & luxui nimium indulgen-
tes, seuerè puniunt. Vident enim optimi uiri, ex
turpi ocio sepe magna uitia nasci: nonnunquam
quoq; Reipub. perniciē ex hoc suppullulascere.

Malefici omnis generis. Maleficos omnes, latrones, homicidas, prodi-
tores, & hostes patriæ, incendiarios, adulteros,
& c. è medio tollunt. Quamuis hoc genus sceleratissimorum hominū, rarissimū sit in Macaria.

Publica prandia. Celebrantur etiam publica prandia, ac conui-
uia, apud Eudæmonenses: quæ olim Lacedæmo-
nijs *φειδία* & *συσίτια* dicebatur: ad quæ cōue-
niunt primarij ciuitatis uiri. nec de ridiculis, scur-
rilibus, aut etiā scædis rebus, (qui apud nos in-
oleuit mos) fabulatur inutiliter, sed de serijs Rei-
pub. & cōmunis incolumitatis negocijs tractant.
Quæ mundicies, quā lauta frugalitas, quā hi-
laris

laris modestia, atq; festiua seueritas illis in conui-
uijs cernitur?

Optimam hereditatem liberis suis parentes
relinquere uidentur, si honestis disciplinis, &
probis moribus imbuendos de tenera statim un-
gui curent. Probro autem datur, si quis nimium
anxiè & sollicitè natis suis opes congerat: unde
maior luxui materia suppetat, & otium alant
commodius. Doctos enim & bonos uiros, non
opulentos, ciuitati emolumento fore autumant:
& fortunam lautam sponte sequi uirtutem. De-
niq; hanc summam administrationis Reipub. esse
existimant, quemq; publicum negocium aut mu-
nus gerentem, semper, omni in casu, statu, tempo-
re, causa, loco, iustitiæ inseruire, æquitatem tue-
ri, malos & scelerosos insectari, exagitare, ulci-
sci, extirpare pro uirili: bonos honore prosequi,
colere, & benignè fouere. Quare aureis & gran-
diusculis literarum notis hoc epigramma inscri-
ptum marmori in foro cernitur:

ἰὸν δὲ μὲν αἰδέσθαι τῆ δίκης ἢ ὑπηρετεῖν,
λοιτὸς τὸς κενῶς ἀρεῶν πανταχῶς ἑανῶς ἀεί.

Qui rude donati, & à publicis muneribus di-
missi sunt, aluntur ex publico: quemadmodū olim
Athenienses, bene meritos de communi statu, in
Prytancum recipiebant. Si quisquam Eudamo-
nensium insigne facinus in bello ediderit, ho-
norifico

Hereditas
optima a-
pud Eudæ-
monenes.

Summa ad
ministra-
tionis
Reipub:

Ex Euripa:
Hecuba.

Rude do-
nati & eme-
riti ex pu-
blico alū-
tur.

norifico premio afficitur: temporisq; progressu, si spem de se destinatam non se fellerit, ad amplissimos honores euehitur.

Bellum & pax.

Pacem bello longè præferunt. illam enim dicunt esse matrem felicitatis, & florem Reipub. hoc ferè omnis generis calamitatũ pelagus, perniciemq; publicam. Quòd si tamen ob communitatem ciuitatis statum retinendum & salutis periculum depellendum, suscipiendum bellum sit, dici non potest quanta prouidentia, quo consilio illud administrat, quantis animis gerant: nemo est qui non uitam neglectui habeat, mortem pro patria oppetere gestiât. Itaq; prospero successu plebisq; bellis confectis, uictoriam reportarunt.

Munitio-
nes Eudæ-
monis.

Afflictis re-
bus ad diui-
nã opẽ con-
fugiunt.

Ciuitas ipsorum tam bene munita est, ut nullus hostis fuerit, qui non prima fronte, ipsoq; statim intuitu, omni rerum potiendarum spe depulsus sit. In angustijs & rebus afflictis, fiducia & spei pleni, ad diuinum auxilium confugiunt, nec unquam destituuntur: nihil arduũ aut magnum aggrediuntur, nisi prius numinis ope implorata: quod ubi offensum suspicantur, illicò supplices placant, puraq; mente & pijs precibus litant.

Artes me-
chanicæ.

Artes, quas Mechanicas & sedentarias uocant, parũ liberales habentur Eudæmonensibus: primũ quòd corpora ipsorum incommo- dent & atterant, qui hisce utuntur, Corporum autem

autem detrimenta, animorū quoq; vim minuunt. Præterea ad Rēpub. inutiles putantur manuarū, qui in humiles tantum, sordidasq; res oculos defigunt, animoq; sunt deiecto. ob quam causam has artes quondam apud Spartanos quoque solum mancipia attingebant. Agriculturam tamen liberali homine dignissimam iudicant. Cæra.

terum nō indigent opificio negotioso ad quæstū, cum paruo contenti uiuant: diuitias autem in totum neq; admirētur, neq; magnopere desiderēt.

Vbi nunc nostrorum hominum tartarea habendi ingluuies? ubi harpagones isti, qui turpissimis & inhonestissimis rationibus opes cumulant, sordidissimis quæstibus rem sibi parāt? qui leuius ferunt totius ciuitatis detrimentū, quā parua pecuniolæ dispendium? O' corruptissima tempora, & homines ab honestate degeneres.

Eudemon metropolis est totius insule Macærie, in cuius meditullio est sita. Sic autem suam ditionem administrant. Per singula oppida & pagos, præfectos constituunt, quorum prudentia & arbitrio Respublicæ gubernentur, populiq; passim S. P. Q. Eudemonensi subiecti, incolomes contineantur. Singulis quibusq; annis Eudemonēsis magistratus ex ordine nunicipia & pagos lustrat ac uisit. quos animaduertit creditam sibi prouinciam probè administrasse, terram

Agricultura

Auaritia,

Eudemō.

Hęc ferè Xenophon in Oeconomia de Cyri regno.

item bene cultam si uideat, arboribus & fructibus uberem fecundamq; ædificia bene instaurata: hos alia ampliore prouincia honestat, præterea muneribus ornat ac cumulat. Contra si offendat terram sterilem, horridā, arbutis senibusq; consitam, domos collapsas, ciues paucos, eosq; miseros, & exactionibus spoliatos, alij prouinciam tradit: priori autem grauem mulctam infligit, & cum magna ignominia officio motū ablegat.

Descriptio
Eudæmonis.

Sed ut eo clarius Eudæmonensium Reipub. amplitudo ac dignitas effulgescat, paucis describemus ipsam urbem. Figura itaq; ipsius circularis est. Portæ quatuor, mira operum mole constructæ: quarum prima Orientem uersus, secunda ad Meridiem, tertia ad Occasum, quarta denique ad Septentrionem spectant. Triplici muro ex latere coctili instructo cingitur: qui distinguitur tribus fossis perennem aquam continentibus. Aedificia mœnibus nō sunt admota, sed mediocri spacio absunt: ambitusq; perpetuus intra mœnia circumductus est. Hæc autem causa fuit, cur totam urbem nō occuparent tectis: ut uidelicet, si quid tumultuum oriretur, aut hostes assiliret, milites consistere possent: si inquam externa uis ingrueret, satis ampla area esset aciebus, & præfidijs. Exinde plateæ usq; ad mediū ciuitatis porriguntur, ubi omnes cocunt, ueluti lineæ ex circumferen-

cumferentia seu extimo ambitu ad centrum du-
cuntur: rursus ipse transuersim plateæ alio ambi-
tu interiore interseptæ sunt, quo expeditior uia
sit in quoscumq; ciuitatis angulos currendi, aut
equitandi. Curia in ipso puncto circularis ciuita-
tis sita, magnificentiſſima, planeq; regia est, faber-
rimis sculpturis uariarum imaginũ & epigram-
matum insignita. Cæterum ciuiũ domicilia splen-
dida & honesta sunt: ipsi machinis bellicis omni-
bus egregiè instructi, omnibusq; reb. quæ ad bel-
lum requirũtur, ut faciliè quantamuis hostiũ uim
propulsare queant. Turres habent munitissimas,
quarum fundamenta altius 20 pedibus in terram
demissa sunt. Vinetis, aruisq; fertilissimis, om-
nisq; generis frugum uberrimo prouentu nulli
laudatissimarum regionũ, imò ipsis quidem For-
tunatis insulis nõ cedit. In editiore loco ipsa urbs
sita conspicitur, quò uentis & auris salubriori-
bus sit magis exposita. Sed subijcio schema,

quantum ego uidere potui, ut urbs quam

Laconicè descripsi, oculis
pateſcat.

MACARIAE ET EUDAE
MONIS TABELLA.

MACARIAE ET EUDAE
MONIS TABELLA.

De Eudæmonis repub.

Hæc ferè sunt, quæ de Eudæmonensium Re-
pub. dicere compendiò licuit: quæ si latius dif-
fundere adlibuisset, aut alia quoque innume-
rabilia Eudæmonensium instituta ac leges huc
afferre, singulaq; recensere, quæ ad ornamen-
tum & gloriam Macariæ ualent: parua pagel-
la in ingens uolumen excreuisset. Tertia autem
luce Eudæmone discessi, & per Macariam u-
nius diei iter habui, usque ad mare. Postera
luce emensa æquoris uia, domum
reuersus sum.

DE EYDAEMONENSIVM
republica Finis.

PENIAE QUERELA AD IO-
uem: ad M. Ioannē Fabri, prudentissimum
uirtum, & iureconsultum, archigram-
mateum Selestatinum.

Vppiter omnipotēs, scelerum
rigidissime iudex,
Qui Phlegetontea crimina
punit aqua:
Nec pateris longū uiolentos
esse beatos,

Et tumidos ualida deiecis ultor ope:
Accipe, quas fundo iustas, Rex summe, querelas,
Et tua sit uerbis auris aperta meis.
En laceram Peniā (me hoc dicunt nomine Graij,
Paupertas Latio nuncupor ore) uides:
Quæ facies, quæ forma mihi, quis corpore cul-
Iuppiter, ista oculis sunt manifesta tuis. (tus,
Non mea membra (uides) Tyrio uiciata ueneno
Purpura, nec Sērum uellera picta tegunt.
Non ego regales inter pinguescere luxus
Assoleo, Siculas aut agitare dapes:
Non ebore, aut auro mihi splēdida tecta renidēt,
Non etiam est alto strata tapete domus:
Non sum diues agri, nec me uaga plurima campo
Vacca beat, paruum uomere uerto solum.
Nec sequitur fora per gradientē turba clientum,
Nec Ganymedæa pocula sumo manu.

Non

Non ego magnorum celebros commercia regum,
 Nemo uidet pavidam tecta subire ducum.
 Nemo mihi assurgit, nemo me poplite flexo
 Suspicit, ut curuam nemo salutat anum.
 Non mihi sunt census, nō, queis defendere uitam
 Possim, sunt pinguis annua lucra sati.
 Non mihi pampinei fundūt noua musta racemi,
 Nec patulo uitis colle Falerna uiret.
 Turpiter assutis sarta est toga, & obsita pannis,
 Corporis ornatus scissa lacerna mei.
 Rupta pelle patet uilis mihi calceus, udam
 Calco, siue niues, siue sit imber, humum.
 Pocula dulcis aqua siccis è faucibus arcent
 Plena sitim, stomacho dulce medetur holus,
 Atq; Ceres: harum nunquam me copia rerum
 Deserat, & sūero sorte beata mea.
 A' pluuia & uentis me tegula parua tuetur,
 Stramineo lecto fessaq; membra leuo.
 Solaq; desertas peragro spretissimā terras,
 Nec est desertæ qui ferat ullus opem.
 Me fugiūt ueluti squamosum terga draconem,
 Haud puto sic Stygium terribilem esse canē.
 Isthæc non graue ferre fuit: nec digna querelis
 Res fuerat, quamuis uix toleranda tamen:
 Que me sollicitat longè est iniuria maior,
 Grandior est que me, ô bone, causa mouet.
 Casibus insultant nostris, quos euehit aura
 Prospera,

Prospera: cum potius sim miseranda pijs.
 Si quis prætereat locupletum, despuit in me,
 Atq; uices tumidus ridet acerbe meas.
 Ille notat digito medio, & suspendit ad uncis
 Naribus, ast alter turpia probra iacit:
 Tertius impingit calcem, protrudit euntem
 Obuius, & linguam hic exeret ore suam.
 Turbaq; posticis abeuntem plurima sannis,
 Ostenso post me ludere dente solet.
 Hic iacet in foedam mordacia scommata uestem,
 Huic facies præbet puluerulenta iocos.
 Me rident, in me mingunt pueri atq; puellæ,
 Nare putant dignam scemina uirq; sua:
 Me licet insignis probitas comitetur, & altæ
 Gloria uirtutis, Pieridumq; chorus:
 Iam quoq; fama meæ totum præclara per orbem
 Doctrinæ uolet, & surgat in astra poli:
 Diues mellito manet facundia ab ore,
 Et melos è nostro gutture dulce fluat:
 Et sit iuncta simul iucundis gratia dieljs,
 Contulerint Charites omnia dona mihi:
 Eijcior, trudorq; foras, in terga recepto
 Verbera: nam dotes hæ minus asse ualent.
 Nunquam sacrilega uiolauit templa deorum,
 Nunquam diripui mystica fana manu:
 Nemo mei cecidit funesto uulnere teli,
 Nullius euerti sanguinolenta lareis.

Non

Non ego foecundo depono in foenore nummos,
 Alterius nunquam retia tendo bonis.
 Odi letifera mendaces aspide peius,
 Odi etiam linguae dira uenena mala:
 Ardeo sinceræ calido pietatis amore,
 Fatidicamq; Themis, iusticiamq; colo.
 Sed mea purpurei spernunt commercia reges,
 Tædia principibus, Cæsaribusq; fero.
 Magnificis procerum sordens fastidior aulis,
 Sublimis Romæ curia clausa mihi est.
 Ad magnos soli est aditus præclusus honores,
 Creduntur curæ munia nulla meæ.
 Pollens consilij dicor, sophiæq; repertrix:
 Nemo tamen tanti munera nostra facit.
 Sit fur, sit nebulo, latro, pollutus adulter:
 Si loculi tumeant ære, senator erit.
 Diuitibus solis data sunt moderamina rerum:
 Virtus stultorum sub pede pressa iacet.
 Quo nõ crediderã, uel maxima nausea nostri est:
 Suprema est rerum, pontificalis honos:
 Papa tamen celsæ quatit extra limina portæ
 Me miseram, atq; graues subijcit inde minas:
 Sacrifici excludunt, Abbates dira minantur,
 Et toto palmam Plutos in orbe tenet.
 Huic cedit Virtus, pietas, mens conscia recti,
 Porrigis huic uictas Calliopeia manus.
 Hæc tu, qui magnũ nutu moderaris Olympum,
 Accipiens,

Accipiens, rapias uindice tela manu:
 Atq; ignes stolidum rutilos iaculeris in orbem,
 Et tales hominum fulmine perde lues:
 Quo tandem laesi experiantur numinis iram,
 Discant uirtutis pluris habere decus,
 Quam genus, atq; auri magnos fulgētis aceruos,
 Et quam deauratae tecta superba domus.
 Illa tuum supplex, spaciōsa uolumina cœli
 Qui torques, numen nuda Penia rogo.
 Hos, spectate Faber, uersus mea rustica panxit
 Musa tibi: hosce boni consuluisse uelis.

GASPARVS STIBLINVS

ouéline.

BASILEAE, EX OFFICI-
 na Ioannis Oporini, Anno Salutis huma-
 næ M. D. L V. Mense
 Nouembri.

1827142

CCN 1338022688